

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА АРХІТЕКТУРИ**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до магістерської роботи
рівня вищої освіти «Магістр»

на тему: Ревіталізація добродійного інституту для сиріт та убогих С. Скарбика
з пристосуванням його будівель до сучасних потреб у с. Закладі Стрийського
району Львівської області

Виконав:

студент VI курсу, групи Арх – 61
спеціальності

191 «Архітектура та містобудування»

Старша Вікторія Станіславівна

(прізвище та ініціали)

Керівник *Кюнцилі Романа Василівна*

(прізвище та ініціали)

Консультанти з розділів:

Науково-дослідний _____ *Кюнцилі Р.В.*

(підпис) (прізвище та ініціали)

Охорона навколишнього середовища _____ *Панас Н.Є.*

(підпис) (прізвище та ініціали)

Дубляни - 2024 рік

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Факультет будівництва та архітектури
Кафедра архітектури
Рівень вищої освіти «Магістр»
Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

“22” квітня 2024 року

ЗАВДАННЯ

на магістерську роботу

студенту

Старшій Вікторії Станіславівні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи

Ревіталізація добродійного інституту для сиріт та убогих С. Скарбика з пристосуванням його будівель до сучасних потреб у с. Закладі Стрийського району Львівської області

керівник роботи

Кюнцилі Р.В., д.мист., професор

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від “19” квітня 2024 року № 256 / к-с

2. Строк подання студентом роботи: *17 грудня 2024 року*

3. Вихідні дані до роботи:

містобудівні схеми Львівської області, об'єднаної територіальної громади, ілюстративні матеріали наукової літератури та інтернет-ресурсів, авторські фото архітектурних об'єктів, замальовки, обмірні креслення

4. Зміст пояснювальної записки:

Реферат

Зміст

Вступ (актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методика дослідження).

1. Стан проблеми, огляд літератури.

2. Комплексне дослідження ревіталізація добродійного інституту для сиріт та убогих С. Скарбика з пристосуванням його будівель до сучасних потреб .

2.1. Зарубіжний досвід ревіталізація історичних комплексів з пристосуванням їх будівель до сучасних потреб.

2.2. Вітчизняний досвід ревіталізація історичних комплексів з пристосуванням їх будівель до сучасних потреб.

3. Проектні пропозиції.

4. Охорона навколишнього середовища.

Висновки та пропозиції

5. Перелік графічного матеріалу:

архітектурно-ілюстративні матеріали з дослідження задекларованої проблеми вітчизняного та зарубіжного досвіду, проектні пропозиції ревіталізація добродійного інституту та архітектурно-планувальні креслення запроєктованого об'єкту

6. Консультанти розділів проекту

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	<i>Кюнцилі Р.В., професор</i>		
2	<i>Кюнцилі Р.В., професор</i>		
3	<i>Кюнцилі Р.В., професор</i>		
4	<i>Панас Н.Є., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання

24 квітня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Виконання
1	<i>Збір та опрацювання матеріалів для виконання магістерської роботи</i>	2.06.24	
2	<i>Підготовка та написання розділу з комплексного дослідження задекларованої проблеми</i>	18.10.24	
3	<i>Виконання ілюстративних та архітектурно-планувальних креслень</i>	28.10.24	
4	<i>Виконання проєктних пропозицій</i>	18.11.24	
5	<i>Виконання розділу з охорони навколишнього середовища</i>	25.11.24	
6	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу та пояснювальної записки</i>	9.12.24	

Студент _____

Старша В.С.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

Кюнцилі Р.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на присвоєння освітнього ступеня «магістр» – 79 сторінок текстової частини, ілюстративний матеріал на планшеті розмірами 10 м2, 54 джерела літератури, 53 рисунків.

«Ревіталізація добродійного інституту для сиріт та убогих С. Скарбика з пристосуванням його будівель до сучасних потреб у с. Заклад Стрийського району, Львівської області»

Старша В.С. – Магістерська робота. Кафедра архітектури. – Дубляни, Львівський НУП, 2024 р.

Кваліфікаційна робота присвячена проєкту ревіталізації історичного комплексу добродійного інституту для сиріт та убогих, заснованого С. Скарбиком, у селі Заклад, Стрийського району, Львівської області. У межах дослідження було проаналізовано історико-архітектурну спадщину об'єкта, визначено його соціокультурне значення, а також розроблено пропозиції щодо адаптації будівель комплексу до функціонування у форматі сучасного військового навчального закладу.

Основною метою проєкту є збереження культурно-історичної цінності будівель і водночас забезпечення їх відповідності сучасним вимогам безпеки, комфорту та освітнього процесу. Проєкт передбачає застосування принципів реставрації, реконструкції та адаптивного повторного використання, зокрема модернізацію приміщень, встановлення сучасного обладнання та створення інклюзивного середовища.

Практична реалізація ревіталізації сприятиме розвитку освітньої інфраструктури України, популяризації історичної спадщини регіону та залученню інвестицій у місцеву громаду.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ I. СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	11
1.1. Ревіталізація як один із способів трансформації.....	11
1.2. Огляд літератури.....	12
РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	17
2.1. Збереження історичної спадщини шляхом ревіталізації: Наукові дослідження та аспекти.....	17
2.2. Вітчизняний досвід ревіталізації.....	20
2.3. Закордонний досвід ревіталізації об'єктів історичної спадщини.....	25
2.4. Історико-архітектурну спадщина будівлі «Доброчинного інституту для сиріт та убогих С.Скарбика.....	33
2.4.1. Проблеми освітньої інфраструктури України у час війни.....	41
2.4.2. Модернізація інституту в умовах війни.....	42
2.4.3. Військові навчальні заклади України.....	44
2.5. Соціально-економічний стан населення села.....	47
2.6. Ревіталізація інституту: сучасні підходи.....	48
2.7. Модернізація інституту в умовах війни.....	49
РОЗДІЛ III. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ.....	51
3.1. Природно-кліматичні умови.....	51
3.2. Характеристика ділянки.....	52
3.3. Транспортна інфраструктура.....	54
3.4. Планування ділянки.....	54
РОЗДІЛ IV. АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНИЙ.....	56
4.1. Планувальне і об'ємно-архітектурне рішення будівлі.....	56
4.2. Планувальне рішення будівель комплексу.....	59
4.3. Об'ємно-архітектурне рішення будівлі.....	63

4.4. Техніко-економічні показники	64
4.5. Конструктивна схема будівлі.....	65
4.6. Фундаменти	65
4.7. Стіни, перегородки, перемички	65
4.8. Перекриття	66
4.9. Інженерне обладнання та пожежні вимоги	66
РОЗДІЛ V. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	69
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку українського суспільства, особливо в контексті військових викликів, значну увагу приділяється збереженню культурної спадщини та її адаптації до актуальних потреб. Одним із наступних завдань є ревіталізація історичних об'єктів, які можуть стати основою для сучасної інфраструктури. До таких об'єктів належить добродійний інститут для сиріт та убогих, заснований графом Станіславом Скарбиком у ХІХ столітті, що розташований у селі Заклад Стрийського району Львівської області.

Історія інституту Скарбика є яскравим прикладом соціально відповідальної ініціативи, яка у час мала велике значення для соціально-економічного розвитку регіону. Фундація, заснована графом Скарбиком, забезпечувала прихисток, освіту та виховання для сиріт та бідних дітей, сприяючи їх інтеграції в суспільство. Однак, з плином часу, дана будівля була занедбана а її потенціал залишився нерозкритим.

Актуальність роботи

Проект ревіталізації добродійного інституту для сиріт та убогих С. Скарбика має високу актуальність з огляду на необхідність збереження культурно-історичної спадщини України, особливо на регіональному рівні. Комплекс у селі Заклад є важливим пам'ятником соціальної та архітектурної історії, що відображає добродійні ініціативи ХІХ століття. Водночас актуальність зумовлена потребою у створенні сучасних навчальних закладів військового спрямування, які відповідають сучасним стандартам безпеки, інклюзивності та освітнього процесу. Поєднання завдань збереження історичних будівель та їх адаптації до нових функцій сприяє сталому розвитку громади та інтеграції культурної спадщини в сучасне життя.

Об'єкт дослідження

Комплекс будівель добродійного інституту для сиріт та убогих, заснованого С. Скарбиком, у с. Заклад Стрийського району Львівської області.

Предмет дослідження

Архітектурно-історичні та функціональні аспекти ревіталізації комплексу з пристосуванням до сучасних потреб військового навчального закладу.

Методи дослідження

1. **Історико-архітектурний аналіз** – вивчення історії об'єкта, його архітектурних особливостей та соціокультурного контексту.
2. **Польові дослідження** – обстеження стану будівель, вивчення матеріалів, конструкцій та інженерних мереж.
3. **Метод аналогій** – аналіз успішних прикладів ревіталізації історичних будівель для освітніх і військових цілей.
4. **Проектний метод** – розробка пропозицій щодо адаптації будівель, їхньої реконструкції та модернізації.
5. **Економічний аналіз** – оцінка вартості проектних рішень і їхньої економічної доцільності.
6. **Інклюзивний підхід** – врахування потреб усіх категорій користувачів, зокрема людей з обмеженими можливостями.

Метою магістерської роботи є розробка проекту ревіталізації добродійного інституту для сиріт та убогих у с. Заклад із застосуванням його будівель до потреб військової частини. У рамках дослідження планується проаналізувати історичне значення інституту, оцінити стан збереженості його споруди та знайти оптимальні підходи до адаптації простору для нових функціональних завдань. Проектна частина роботи буде спрямована на збереження автентичності архітектури, одночасно інтегруючи сучасні технічні рішення, що забезпечують функціонування робочої частини.

Реалізація цього проекту сприятиме не тільки відродженню історичної спадщини, але й розширенню функціональних можливостей громади села Заклад, створенню нових робочих корпусів для військових.

Ревіталізація історичних архітектурних об'єктів є завданням сучасного урбаністичного та соціального розвитку. Особливої уваги заслуговують будівлі, які, крім культурної та архітектурної цінності, мають велику історичну та соціальну спадщину. Одним із таких об'єктів є колишній добродійний інститут

для сиріт та убогих, заснований відомим меценатом Станіславом Скарбиком у селі Заклад Стрийського району Львівської області. Споруда, яка свого часу слугувала прикладом благодійної діяльності, сьогодні потребує не лише збереження, а й адаптації до сучасних потреб.

У процесі дослідження розглядаються принципи архітектурної реконструкції, сучасні підходи до переосмислення історичних об'єктів, а також аналізуються приклади успішних міжнародних проєктів, таких як ревіталізація палаців і соціальних об'єктів у Польщі, Австрії та інших країнах.

РОЗДІЛ I. СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Ревіталізація як один із способів трансформації

Ревіталізація є специфічним підходом до трансформації, який передбачає відновлення життєздатності та функціональності об'єктів, територій або просторів. У цьому контексті трансформація є ширшим поняттям, що охоплює різні методи і процеси, тоді як ревіталізація є одним із цих методів, спрямованим на відновлення та адаптацію до сучасних потреб, зокрема для збереження історичної спадщини, покращення якості середовища та розвитку нових функцій.

Проблематика занедбаних і деградуючих замків, які мають історичне значення, залишається актуальною для багатьох міст світу. Ці питання охоплюють низку аспектів: екологічних, історико-культурних, містобудівних, архітектурних, функціональних, соціальних, економічних та правових. Одним із ключових рішень є трансформація таких територій і будівель з метою їхнього оновлення, інтеграції в міський простір та збереження культурної спадщини, що сприяє гармонійному розвитку населених пунктів.

Більшість територій із культурною спадщиною сьогодні розташовані в історичних центрах міст. Багато з них втратили свою первісну функцію наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Часто ці об'єкти залишаються невикористаними, перетворюючись на руїни, що негативно впливають на вигляд міста. Попри це, вони є значним ресурсом для розвитку історичних центрів, формуючи ідентичність міського середовища та відкриваючи можливості для оновлення. Їх трансформація дозволяє поєднати архітектурно-планувальні, соціальні, економічні та екологічні аспекти, гармонійно включаючи ці об'єкти в сучасне життя міст.

Українські міста також стикаються з подібними викликами. Наприклад, у Києві до 2021 року площа занедбаних історичних об'єктів становила 6912 гектарів, або 7,38% загальної площі міста. Окрім того, війна з Росією додала нових руйнувань, створюючи потребу в післявоєнному відновленні, що передбачає складніші завдання для трансформації таких об'єктів.

Згідно з академічним словником, трансформація – це процес змін форми, структури, функції або стану об'єкта. У контексті архітектури це означає адаптацію будівель і просторів до нових умов і потреб із врахуванням історичної цінності.

Філософські концепції трансформації доповнюють це розуміння:

- Гегель бачив трансформацію як динамічний процес переходу до нового стану, який включає елементи попереднього. У архітектурі він наголошував на відображенні соціальних і культурних змін через еволюцію будівель.

- Хайдеггер описував трансформацію як відкриття нових можливостей та переосмислення існуючого, наголошуючи на динамічності світу.

- Жак Дерріда пов'язував трансформацію з постійними змінами у культурі та мові, що впливає на архітектурну спадщину.

У архітектурній теорії трансформація розглядається як необхідний елемент адаптації. Так, К. Александер підкреслював важливість інтеграції змін у суспільному контексті. Р. Кулхаас описував трансформацію як глибокий процес переосмислення функціональності та концепції об'єктів, що дозволяє пристосувати їх до нових умов. Українські дослідники, як-от Н. Лещенко, розробили концепцію реставраційно-реконструктивної трансформації, яка враховує різні ступені втручання, від збереження до повного перетворення.

Таким чином, трансформація є багатогранним процесом, який сприяє оновленню середовища, збереженню спадщини та забезпечує сталий розвиток міст.

1.2. Огляд літератури

Вирішення проблем, пов'язаних із збереженням художньо-естетичних характеристик замків, які визначають їхню роль у формуванні унікальних візуальних перспектив та архітектурного образу населених пунктів, вимагає врахування низки вимог щодо композиційно-видової гармонії замків з їхнім оточенням. Проте чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, зокрема Закон України «Про охорону культурної спадщини» (2000 р.), ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного

пункту», ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування» (2017 р.), ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій», недостатньо деталізують питання щодо впливу нових архітектурних споруд на історичне середовище. Така прогалина у нормативній базі спричиняє хаотичну забудову прилеглих територій і створює бар'єри для зорового сприйняття унікальних пам'яток, часто закриваючи найбільш цінні оглядові точки.

Враховуючи зазначене, у даному дослідженні замки розглядаються у взаємозв'язку з оточуючою забудовою та ландшафтом як складова історико-архітектурної цілісності, що формує поняття культурного ландшафту. Це дає змогу класифікувати їх як містобудівні об'єкти – «замкові комплекси», які вимагають інтегрованого підходу до збереження та адаптації.

Методологічною основою дослідження стали праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували питання:

- містобудівної специфіки (А. Д. Іванова, Г. Д. Орехова);
- методів аналізу історико-культурної спадщини (Є. Є. Водзинський, Ю. А. Нельговський, Г. О. Осиченко);
- охорони пам'яток (М. В. Бевз, І. В. Коротун, О. А. Пламеницька, В. В. Вечерський, О. П. Олійник);
- архітектурно-планувальної адаптації пам'яток для потреб туризму (Г. І. Фрумін, Р. М. Хакало, Л. В. Прибега, Ю. О. Бондар, О. В. Лесик);
- нормативного регулювання організації туристичних територій (Т. Ф. Панченко);
- функціонально-територіальної трансформації замків у контексті туризму (L. M. M. de Vasconcelos Correia, M. J. Rodríguez Pérez).

Цей підхід дозволяє створити цілісну концепцію збереження замкових комплексів як ключових елементів культурного ландшафту та розвитку туристичної інфраструктури.

У період XVII–XIX ст. багато замкових укріплень і споруд як в Європі, так і в Україні були частково або повністю зруйновані за наказом правлячих режимів з метою уникнення можливих військових повстань. Яскравими прикладами цього є замок Гайярд у Лез-Анделі (Франція), фортифікаційні споруди Яблоновських у Маріямполі та Старостинський замок у Галичі (Україна).

У XIX–XX ст. втрата первісного функціонального призначення замків спричинила їх поступове перетворення на руїни. На території України цей процес посилювався через відсутність системного підходу до збереження таких об'єктів, що підтверджується значною кількістю руйнувань, документованих у науковій літературі.

Проте у XX–XXI ст. у Європі спостерігається активна тенденція до відновлення та збереження замків, що забезпечує їх інтеграцію у сучасний простір через пристосування до нових функцій. Водночас в Україні зберігається проблема збереження таких об'єктів через обмежене фінансування реставраційних робіт та неконтрольоване використання замкових руїн для господарських потреб. Це ставить на порядок денний питання пошуку оптимальних підходів до їх функціонального пристосування, що дозволило б не лише зберегти ці об'єкти, але й сприяти їх сталому використанню.

Дослідженням цих проблем займалися науковці з багатьох країн, серед яких Білорусь, Польща, Австрія, Англія, Німеччина, Росія та Україна. Значний внесок у вивчення замків зробили такі дослідники, як N. Orda, A. Czołowski, F. K. Sulimierski, B. Chlebowski, T. Szydłowski, O. Piper, S. Toy, C. Tillmann, H. W. Böhme, Є. В. Кілімнік, Ю. Й. Сіцінський, О. А. Пламеницька та інші. У їхніх працях висвітлено етапи розвитку замкових комплексів, їхній вплив на формування містобудівної структури історичних поселень, а також особливості фортифікаційної, планувально-просторової та функціональної організації.

Збереження історичної спадщини через ревіталізацію є важливим елементом сучасної архітектурної практики та містобудування. Цей підхід спрямований на відновлення життєздатності історичних об'єктів і територій, надаючи їм нових функцій та інтегруючи їх у сучасне міське середовище.

Ревіталізація охоплює різноманітні аспекти, зокрема архітектурні, соціальні, економічні та екологічні, і вже стала предметом дослідження багатьох науковців, архітекторів, культурологів і соціологів.

Джеймс Керр зосереджується на культурній спадщині та її значенні для формування ідентичності місцевих спільнот. У своїх дослідженнях він підкреслює роль ревіталізації у відновленні культурної пам'яті та посиленні соціальних зв'язків. Він наголошує, що залучення місцевих громад до цього процесу є важливим для збереження автентичності об'єктів і уникнення їхньої комерціалізації.

Відомий економіст Майкл Портер звертає увагу на економічні аспекти ревіталізації. Його дослідження демонструють, як інвестиції у відновлення історичних об'єктів сприяють розвитку місцевої економіки, залучають туристів і створюють нові робочі місця. Портер також пропонує моделі оцінки економічного впливу таких проєктів, що допомагають стратегічно планувати процеси ревіталізації.

Лаура Дженкінс фокусується на соціальних і культурних аспектах ревіталізації. Вона вивчає, як відновлення історичних об'єктів впливає на соціальну інтеграцію та розвиток культурної політики. Її роботи підкреслюють значення створення культурних кластерів, що поєднують історичні пам'ятки із сучасними формами мистецтва та креативними індустріями.

Розанна Де Сільва аналізує вплив глобалізації на охорону культурної спадщини. У своїх дослідженнях вона висвітлює виклики, пов'язані зі збереженням історичних об'єктів в умовах швидких змін у суспільстві. Вона наголошує на необхідності адаптації традиційних методів збереження до сучасних реалій і потреб місцевих громад.

Таким чином, ревіталізація є ефективним способом не лише збереження історичних об'єктів, а й їхньої адаптації до сучасного міського життя. Завдяки залученню місцевих громад, стратегічному плануванню та інтеграції культурних і економічних аспектів цей підхід стає важливим механізмом розвитку міст.

Втім, попри широкий спектр досліджень, залишається недостатньо вивченою проблема функціонально-планувальної реорганізації замкових комплексів. Зокрема, бракує чітко визначених принципів, моделей і практичних підходів, які б забезпечували інтеграцію таких об'єктів у сучасний соціокультурний простір з урахуванням їхньої історичної цінності.

РОЗДІЛ II. КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

2.1. Збереження історичної спадщини шляхом ревіталізації: Наукові дослідження та аспекти

Збереження історичної спадщини через ревіталізацію стало предметом дослідження багатьох науковців, архітекторів, культурологів і соціологів. Ця тема охоплює широкий спектр аспектів, включаючи архітектурні, соціальні, економічні та екологічні питання. Нижче наведено кілька ключових науковців та їх внесок у цю галузь.

Збереження історичної спадщини шляхом ревіталізації Історична спадщина є невід'ємною частиною культурної ідентичності будь-якої нації. Вона не лише відображає минуле, але й формує майбутнє, впливаючи на соціальні, економічні та культурні аспекти життя суспільства.

Однак, з часом багато історичних об'єктів та територій піддаються руйнуванню, занепаду або забуттю. Ревіталізація, як процес відновлення та активізації використання історичних об'єктів, стає важливим інструментом для збереження та популяризації культурної спадщини.

Що таке ревіталізація?

Ревіталізація — це комплекс заходів, спрямованих на відновлення функцій і значення історичних об'єктів, територій або цілого міста. Вона включає в себе не лише реставрацію архітектурних пам'яток, але й соціальну, економічну та культурну активізацію навколишнього середовища. Основною метою ревіталізації є повернення історичним об'єктам їхньої цінності та значення для сучасного суспільства.

Принципи ревіталізації

1. Збереження автентичності: Одним з головних принципів ревіталізації є збереження автентичності об'єкта. Це означає, що під час реставраційних робіт необхідно максимально зберегти оригінальні матеріали та технології будівництва.

2. Інтеграція в сучасне середовище: Ревіталізація повинна враховувати сучасні потреби громади. Історичні об'єкти можуть бути адаптовані для нових функцій, таких як культурні центри, музеї або комерційні приміщення, що дозволяє їм залишатися актуальними.

3. Участь громади: Важливим аспектом успішної ревіталізації є залучення місцевих жителів до процесу. Це може включати громадські обговорення, волонтерські програми та інші форми участі, що сприяють формуванню почуття власності та відповідальності за історичну спадщину.

Акценти ревіталізації

1. Ревіталізація старих промислових зон: Багато міст світу, таких як Лондон чи Нью-Йорк, успішно перетворили старі промислові райони на культурні та комерційні центри. Наприклад, район "Бруклін" у Нью-Йорку став осередком мистецтва, гастрономії та молодіжної культури.

2. Відновлення історичних центрів міст: У Європі багато міст реалізували проекти з відновлення своїх історичних центрів. Наприклад, у Кракові (Польща) реставрація старого міста привела до збільшення туристичного потоку і підвищення якості життя мешканців.

3. Створення культурних кластерів: У деяких випадках ревіталізація передбачає створення культурних кластерів, де історичні об'єкти поєднуються з сучасними арт-просторами, галереями та креативними індустріями. Це сприяє розвитку місцевої економіки та залученню нових талантів.

Історичні будівлі, особливо ті, що несли важливу соціальну функцію у минулому, становлять не лише архітектурну, а й суспільну цінність. У цьому контексті особливий інтерес захисту добродійний інститут для сиріт та убогих, заснований Станіславом Скарбиком у селі Заклад Стрийського району Львівської області. Ця будівля, яка свого часу стала символом соціальної відповідальності та меценатства, сьогодні потребує не лише збереження як пам'ятки архітектури, а й переосмислення її функціонального значення відповідно до сучасних потреб суспільства та держави.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що ревіталізація історичних об'єктів є інструментом розміщення не лише збереження культурної спадщини, а й економічного та соціального розвитку регіонів. В умовах сучасних викликів, таких як військові загрози та забезпечення зміцнення обороноздатності країни, адаптація таких об'єктів до нових функцій, зокрема військових, є стратегічним завданням. Прив'язка інституту С. Скарбика до військової частини дозволяє не лише відновити його історичну цінність, але й забезпечує сучасну функціональність, яка відповідає потребам оборонного комплексу України.

Дослідження спирається на аналіз успішних міжнародних прикладів ревіталізації історичних будівель для військових і громадських потреб (зокрема, проєктів у Польщі та Австрії), а також на сучасні підходи до адаптації історико-культурної спадщини. Очікується, що результати роботи сприяють збереженню та популяризації культурної спадщини України, а також забезпечують нові можливості для функціонального використання історичних об'єктів.

1. Перший період: Дослідження та оцінка (1990-ті роки)

Вивчення історії та архітектури: Розпочинається активне дослідження історії замків, їх архітектурних особливостей та культурного значення.

Оцінка стану: Оцінюється технічний стан будівель, виявляються проблеми з їх збереженням.

2. Другий період: Консервація (2000-2010 роки) Збереження: Розробка проєктів з консервації, які включають реставрацію фасадів, покрівель та внутрішніх приміщень. Фінансування: Залучення державних і приватних інвестицій, грантів від міжнародних організацій для фінансування реставраційних робіт.

3. Третій період: Адаптація (2010-2020 роки) Пристосування до сучасних потреб: Замки починають адаптуватися для використання як готелі, музеї, культурні центри або місця для проведення заходів. Інфраструктура: Розробка необхідної інфраструктури (парковки, доступ для людей з обмеженими можливостями, комунікації).

4. Четвертий період: Інтеграція в громаду (2020-2023 роки) Соціальна інтеграція: Замки стають активними учасниками громади, організовуючи культурні заходи, виставки та освітні програми. Економічний розвиток: Використання замків як туристичних об'єктів сприяє розвитку місцевої економіки, залученню туристів і створенню робочих місць.

5. П'ятий період: Сталий розвиток (2023 і далі) Сталий туризм: Акцент на екологічність і сталий розвиток, використання відновлювальних джерел енергії та екологічно чистих матеріалів у процесах ревіталізації. Культурна спадщина: Продовження роботи над збереженням та популяризацією культурної спадщини, залучення молоді до участі в проєктах.

2.2. Вітчизняний досвід ревіталізації

Архітектурна спадщина є невід'ємною частиною сучасного міського середовища. Вона виконує роль не лише містоформуєчого елемента, але й сприяє естетичному збагаченню простору та наповненню його духовним змістом. Окрім того, вона є ключовим компонентом функціональної програми міста. Якщо історична будівля не використовується, її технічний стан поступово погіршується, що зрештою веде до руйнування. У той же час, невідповідне використання будівлі, яке суперечить її естетичному призначенню та конструктивним особливостям, також спричиняє її деградацію.

Тому надзвичайно важливо обрати таку функцію для історичної споруди, яка б дозволяла повною мірою розкрити її естетичні та історичні цінності, інтегрувати її в сучасний архітектурний і містобудівний контекст, а також зробити її значущою для суспільства. Такий підхід сприятиме збереженню та збагаченню історичного середовища. Практика показує, що в цій сфері є як вдалі приклади реалізації, так і серйозні помилки, які потребують глибокого аналізу та осмислення.

Ревіталізація палацу Страхоцьких у Мостиськах під школу — це цікава ініціатива, яка може не лише зберегти історичну спадщину, але й надати нове життя цьому архітектурному об'єкту. Цей проєкт, спрямований на перетворення історичної будівлі, яка має значну культурну та архітектурну цінність, на

сучасний навчальний заклад. Палац, збудований у XVIII столітті, відомий своєю архітектурною красою та історичним значенням.

1. Збереження історичної спадщини: Важливо зберегти архітектурні елементи палацу, такі як фасади, інтер'єри та декоративні деталі. Це дозволить не лише зберегти культурну спадщину, але й створити унікальну атмосферу для навчання.

2. Адаптація під сучасні потреби: Перетворення палацу на школу вимагатиме адаптації приміщень до сучасних стандартів освіти. Це може включати створення класних кімнат, лабораторій, бібліотек, спортивних залів та інших необхідних просторів.

3. Екологічні рішення: Впровадження енергозберігаючих технологій, використання екологічних матеріалів та системи опалення можуть зробити школу більш ефективною та екологічною.

Рис.1 а) палац Страхоцьких у Мостиськах. Фото автора, б) кімната на другому поверсі ревіталізована під клас, в) учительська.

В Україні адаптація історичних замкових комплексів під сучасні потреби здійснюється в межах створення заповідників, музеїв і туристичних маршрутів, хоча масштаби цих проєктів значно поступаються закордонним. Ось кілька прикладів, які демонструють, як різні замки та фортеці пристосовані для сучасного використання:

1. Заповідник «Старий Луцьк»

Розташований у Луцьку, цей історико-культурний заповідник охоплює замок Любарта — одну з найкраще збережених середньовічних фортифікацій України. Окрім музейної експозиції, замок активно використовується для проведення фестивалів, концертів і культурних заходів. Зокрема, тут щорічно

організують міжнародний фестиваль «Ніч у Луцькому замку», що залучає туристів із різних країн.

2. «Хотинська фортеця»

Один із найвідоміших туристичних об'єктів України, розташований на березі Дністра у Хотині. Фортеця служить місцем зйомок історичних фільмів, таких як «Тарас Бульба» і «Захар Беркут». Вона також приймає численні фестивалі, наприклад, фестиваль історичної реконструкції «Битва націй». В межах заповідника працюють музейні виставки, присвячені історії замку та військової справи.

3. Замки Острога, Дубна, Бережан і Жовкви

Ці замки виконують функції музейно-виставкових центрів.

- **Острозький замок** став частиною Державного історико-культурного заповідника Острога. Тут діє музей книги та друкарства, присвячений діяльності Івана Федорова.

- **Дубенський замок** у Рівненській області відомий своїми виставками, присвяченими середньовічній культурі та побуту. Він також популярний як локація для весільних церемоній.

- **Бережанський замок** у Тернопільській області частково відреставрований і використовується для проведення історичних реконструкцій та тематичних екскурсій.

- **Жовківський замок** у Львівській області є місцем проведення конференцій, таких як «Музей у сучасному світі». Тут також організують фестивалі, що сприяють популяризації історії регіону.

4. Музеї-заповідники «Підгорецький», «Золочівський» і «Олеський»

- **Підгорецький замок** на Львівщині — справжня перлина архітектури. Він включений у список пам'яток, що потребують термінової реставрації, однак навіть у такому стані притягує туристів завдяки унікальному бароковому стилю. Тут проводяться виставки, а також наукові заходи.

• **Золочівський замок** славиться своїм унікальним Китайським палацом, де розташовано музей східного мистецтва. Замок також приймає художні виставки й культурні події.

• **Олеський замок** — один із найстаріших замків України. Він діє як музей-заповідник, де представлено колекцію живопису, скульптури та старовинних меблів.

Рис.2. Підгорецький замок

(<https://lvivgallery.org.ua/museums/muzey-zapovidnyk-pidgorecky-zamok>)

Рис.3. Золочівський замок

(<https://www.karpaty.info/ua/uk/lv/zl/zolochiv/museums/castle/>)

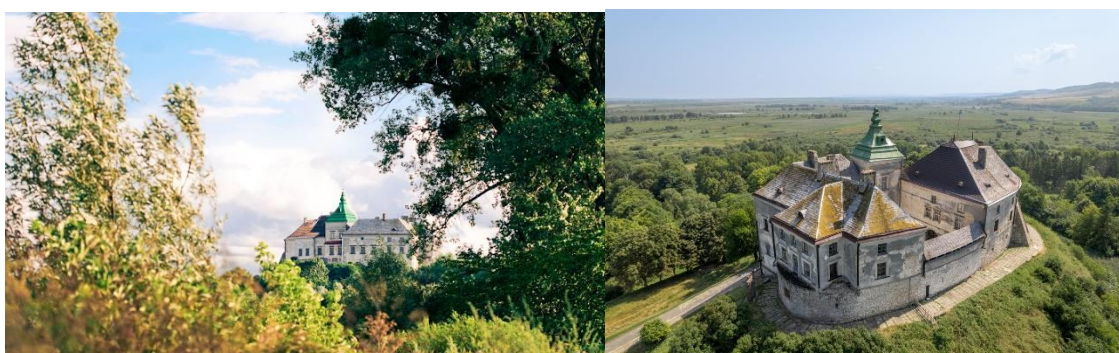

Рис.4. Олеський замок

(<https://karpatium.com.ua/pamyatky-arkhitektury/oleskyi-zamok>)

5. Національний заповідник «Замки Тернопілля»

Цей заповідник об'єднує низку замків Тернопільської області, серед яких Збараський і Меджибізький замки.

• **Збараський замок** служить центром організації конференцій і виставок, присвячених проблемам збереження культурної спадщини. Тут регулярно проводяться фестивалі, концерти та навіть середньовічні реконструкції.

Рис.5. Збараський замок

(<https://zahid.espreso.tv/podorozhi-kozaki-khmelnitskogo-ne-zmogli-shturmom-vzyati-istoriya-y-legendi-zbarazkogo-zamku>)

• **Меджибізький замок** відомий своїм музеєм історії фортифікації. На його території організовуються конференції, що висвітлюють сучасні методи реставрації замкових споруд.

Рис.6. Меджибізький замок

(<https://karpatium.com.ua/pamyatky-arkhitektury/medzhybizkyi-zamok>)

6. Свірзький замок

Розташований у Львівській області, Свірзький замок активно залучається до наукових і освітніх проєктів. У 2019 році тут проходила студентська літня школа «Свірзький замок – РеКреація», яка була присвячена питанням ревіталізації історичних об'єктів.

Рис.7.Свірзький замок

(https://lviv.travel/ua/places/attractions/svirzkiizamok?srsltid=AfmBOoqjtKIk7wYh7F4aJMOXBsOMUi3J44y1n4XknCB__eLSSbKWrp)

Кожен із цих прикладів демонструє індивідуальний підхід до адаптації замків, що дозволяє зберегти їх культурну цінність, одночасно використовуючи їх для розвитку туризму та освітніх проєктів.

2.3. Закордонний досвід ревіталізації об'єктів історичної спадщини

Ревіталізація об'єктів історичної спадщини є важливим аспектом збереження культурної ідентичності та розвитку міст. Закордонний досвід у цій сфері може бути дуже корисним для України та інших країн, що прагнуть зберегти свою історію та адаптувати її до сучасних умов. Ось кілька прикладів успішних проєктів ревіталізації:

1. Барселона, Іспанія: Після Олімпійських ігор 1992 року місто провело масштабну ревіталізацію своїх історичних районів. Було відновлено численні будівлі, покращено інфраструктуру, створено нові громадські простори. Це призвело до збільшення туристичного потоку та підвищення якості життя місцевих жителів.

2. Лондон, Великобританія: Проєкт "Баттерсі Пауер Стейшн" перетворив колишню електростанцію на сучасний житловий комплекс з магазинами, офісами та культурними просторами. Важливим аспектом було збереження архітектурних елементів історичної будівлі.

3. Портленд, США: Ревіталізація промислових районів на річці Вілламетт перетворила їх на культурні та рекреаційні простори. Було створено численні парки, велосипедні доріжки та пішохідні зони, що сприяло залученню людей до історичних районів.

4. Краків, Польща: Реставрація історичного центру Кракова стала прикладом успішної інтеграції сучасних технологій у збереження спадщини. Місто активно працює над збереженням архітектурної спадщини, одночасно впроваджуючи інноваційні рішення для покращення інфраструктури.

5. Токіо, Японія: У Токіо активно поєднують традиційну архітектуру з сучасними елементами. Наприклад, старі храми та традиційні будинки часто інтегруються в нові розробки, що дозволяє зберігати культурну спадщину в умовах швидкого урбаністичного розвитку.

1. Палаццо Грассі, Венеція, Італія. Палаццо Грассі — це історична будівля XVIII століття, розташована на Великому каналі у Венеції. У 2005 році палац був придбаний французьким мільярдером Франсуа Піно, який замовив відомому японському архітектору Тадао Андо проєкт ревіталізації.

Будівля була перетворена на сучасний музей, де зараз розміщена колекція сучасного мистецтва. Тадао Андо зберіг історичний фасад та інтер'єри палацу, при цьому інтегрувавши сучасні архітектурні рішення, щоб забезпечити комфортні умови для експозиції та відвідувачів.

Цей проєкт демонструє, як можна інтегрувати сучасні технології та функції в історичну архітектуру, не порушуючи її автентичність.

Рис.8. Фасад Палаццо Грассі, Венеція, Італія

Рис.9. Інтер'єр Палаццо Грассі, Венеція, Італія

Рис.10.Вигляд зверху , Палаццо Грассі, Венеція, Італія.

2. Королівський замок у Варшаві, Польща

Відновлення після руйнування та адаптація для музейних цілей.

Замок був повністю зруйнований під час Другої світової війни. Ревіталізація відбулася в кількох етапах, починаючи з 1971 року, з використанням оригінальних кресел та історичних документів.

Сьогоднішній замок є не лише туристичною пам'яткою, але виконує функції музею та культурного центру. Він став символом відродження національної польської культури.

Цей приклад підкреслює значення історичної достовірності в процесі ревіталізації, водночас адаптуючи простір для сучасних культурних заходів.

Рис.11. Видяд з пташиного польоту Королівський замок у Варшаві, Польща

Рис.12. Видяд замку з площі (Королівський замок у Варшаві, Польща)

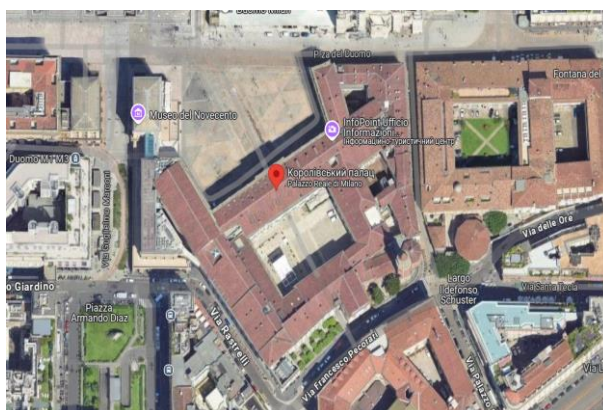

Рис.13. Фрагмент з карти (Королівський замок у Варшаві, Польща)

Рис147.Зруйнований замок під час другої світової війни

Рис.15. Видяд на теперішній час (2024р. Королівський замок у Варшаві, Польща)

3. Палаццо Реале, Мілан, Італія

Пристосування до культурного центру.

Цей королівський палац у Мілані був трансформований у культурний центр, де розглядалися міжнародні вистави, мистецькі події та конференції.

Палаццо Реале є прикладом того, як можна поєднати історичну архітектуру з сучасними виставковими просторами. Були збережені оригінальні архітектурні деталі, такі як фрески та мозаїки, при цьому додані сучасні елементи, що відповідають вимогам музею.

Проект демонструє, як адаптувати історичні простори до потреб сучасного суспільства, зберігаючи при цьому культурну спадщину.

Рис.16. Фрагмент фасаду Палаццо Реале, Мілан, Італія

Рис.17. Палаццо Реале, Мілан, Італія

Рис.18. Інтер'єр Палаццо Реале, Мілан, Італія.

4. Палац Бельведер, Відень, Австрія

Музейна адаптація та інтеграція сучасних функцій.

Палац Бельведер у Відні є одним із найяскравіших зразків барокової архітектури в Європі. Його було відбудовано на початку XVIII століття (1712-1723 рр.) за наказом принца Євгена Савойського, видатного австрійського полководця, як його літню резиденцію. Комплекс складається з двох головних будівель: Верхнього Бельведеру (Oberes Belvedere) та Нижнього Бельведеру (Unteres Belvedere), з'єднаних мальовничим садом у французькому стилі.

У XX столітті Бельведер зазнав значних змін і був перетворений на музейний комплекс. Ревіталізація палацу відбулася в кількох етапах, замість яких було збереження архітектурної спадщини та пристосування палацу для

музейних функцій. Верхній Бельведер відкрито як музей у 1923 році та став основним місцем експозиції Австрійської галереї Бельведер, а Нижній Бельведер та Оранжерея були відреставровані та використані для тимчасових виставок і культурних подій.

Інтеграція сучасних функцій

Палац Бельведер вдало за збереження автентичних архітектурних елементів із впровадженням сучасних музейних технологій. Серед ключових аспектів ревіталізації:

1. Системи збереження клімату ;
2. Сучасне освітлення ;
3. Мультимедійні технології ;
4. Безбар'єрний доступ;
5. Реставраційні роботи .

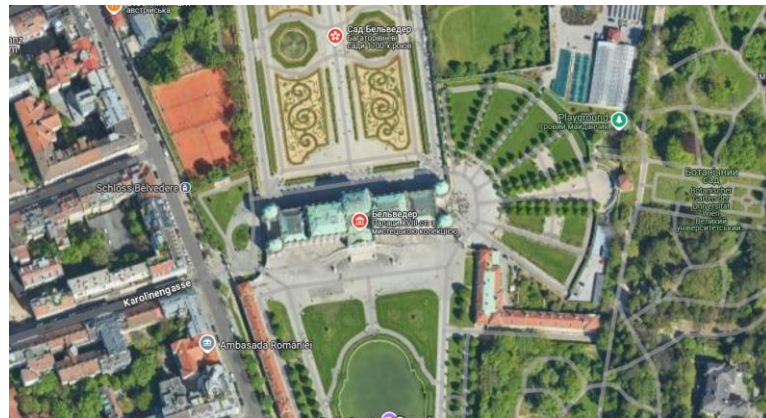

Рис.19.Вигляд зверху Палац Бельведер, Відень, Австрія

Рис.20.Фасад із ландшафтом Палац Бельведер, Відень, Австрія

Рис.21. Віденський Бельведер, гравюра, [1753](#)

Рис.22. Фонтан-джерельце у Садах Бельведеру

Рис.23. Розписи Carlonsaal у Верхньому Бельведері

Рис.24. Віденський Бельведер або Верхній Бельведер, садовий фасад

2.4. Історико-архітектурну спадщина будівлі «Доброчинного інституту для сиріт та убогих С.Скарбика»

Доброчинний інститут імені Станіслава Скарбека, розташований у селі Заклад Львівської області, є єдиним з важливих історичних та культурних пам'яток Західної України. заклад гравців значну роль у розвитку освіти та цього соціального забезпечення в Галичині в середині ХІХ ст

Історія створення

Інститут був заснований відомим громадським діячем, меценатом і філантропом Станіславом Скарбеком .

Ідея створення доброчинного інституту виникла у Скарбека на основі бажання допомогти дітям-сиротам та потрібним. У 1842 році він розпочав будівництво закладу на своїх землях у селі Заклад, що знаходиться приблизно за 35 км на південь від Львова. У 1846 році інститут було відкрито.

Архітектура

Будівля інституту була спроектована в стилі пізнього класицизму. Комплекс складався з небагатьох корпусів, де розміщувалися житлові приміщення, класи, майстерні та каплиця. Навколо інституту був великий сад,

де вихованці могли займатися сільськогосподарськими роботами, що сприяло їхньому вихованню та навчалося навичкам, необхідним у дорослому житті.

Основному призначенню закладу було надано притулку та освіту для дітей із бідних сімей, а також дітей-сиріт. Навчальна програма включала загальноосвітні предмети, релігійне виховання, ремесла, сільське господарство та інші практичні навички. Скарбек прагне забезпечити своїх вихованців не тільки теоретичними знаннями, але і вміннями, які остаточно знайдуть їм своє місце.

Ім'я Станіслава Скарбека традиційно асоціюється у більшості читачів з театром Скарбека у Львові, що сьогодні відомий під назвою Національний театр імені Марії Заньковецької. Та це й не дивно, адже на час своєї побудови це був найбільший театр Європи за розмірами та третій за місткістю глядачів. Здавалось, що збудувавши такого гіганта уже було достатньо, щоб увійти в історію, однак Станіслав Скарбек на цьому не зупинився.

рис.25. Портрет Станіслава Скарбека

Коли після смерті Станіслава Скарбека, у 1848 році, оприлюднили його заповіт, багато львів'ян, мабуть, були шокованими. Усе що граф нажив за своє

насичене життя заповідалось не його нащадкам, котрих до слова в нього і не було, і навіть не театру Скарбека.

рис.26. Наполеон Орда. Дроговиж

Виявляється Станіслав Скарбек сам ріс сиротою. Його мати померла під час пологів, а батько – коли хлопчику було лише 4 роки. Тому все життя граф трепетно ставився до сиріт та нужденних. Вперше це проявилось в 25 річному віці, коли в 1805 році граф підписав мирову угоду з своїми родичами, за якою брат Ігнацій ставав дідичем Бурштина взамін за будівництво шпиталю для вбогих.

Рис.27. Палац для сиріт в Закладі. Фото 1913 року

Однак всерйоз благодійністю Скарбек вирішив займатись у 1840 році, ще в час коли будувався його театр. Тоді 60-річний граф, здоров'я котрого уже було підірване, а дітей йому так і не пощастило мати, замислився, що і кому залишити після свого відходу з цього світу. Станіслав вирішує, що кульмінацією усіх його проєктів повинен стати заклад для сиріт та убогих. Однак, як і у випадку з театром Скарбеку знову почала вставляти палки в колеса львівська влада, яка не хотіла бачити у Львові заклад, який би «псував» соціальну картину в місті. Тому граф обирає інше місце для цієї інституції, а саме свої маєтності в Дроговижі.

Рис.28.Штучний став біля Закладу. Фото 1933 року

Вибір цього місця не був спонтанний, адже в цій місцевості Скарбек почав відкривати видобувні і виробничі підприємства ще в 1809 році. Крім того, будівництво закладу поза містом давало можливість не бути обмеженим в розмірах та використовувати найману робочу силу. В результаті біля Дроговижа було збудовано грандіозний палац за проєктом австрійської резиденції графа в містечку Нуссдорф. Новозбудована будівля мала вигляд букви «П». Середня частина споруди була триповерховою, бокові частини мали чотири поверхи, а поблизу них – стилізовані башти у п'ять поверхів.

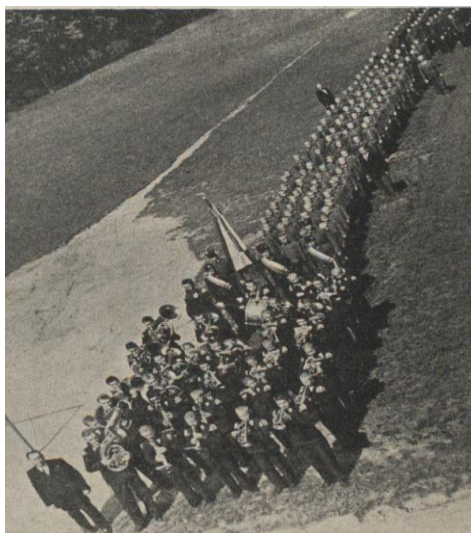

Рис.29. Колона хлопців з Закладу на чолі з оркестром установи. Фото до 1938 року

За задумом Скарбека Заклад, так стали називати цю інституцію, повинен був стати не просто притулком для сиріт. Це мав бути повноцінний інститут, що надаватиме своїм вихованцям певний професійний фах, а заодно і забезпечуватиме місцевість вмілими кадрами, нестачу яких граф сам встиг відчутти ведучи власну підприємницьку діяльність та різноманітні будівництва.

Рис.30. Футбольна команда Закладу. Фото до 1938 року

За задумом Скарбека Заклад, так стали називати цю інституцію, повинен був стати не просто притулком для сиріт. Це мав бути повноцінний інститут, що надаватиме своїм вихованцям певний професійний фах, а заодно і забезпечуватиме місцевість вмілими кадрами, нестачу яких граф сам встиг відчутти ведучи власну підприємницьку діяльність та різноманітні будівництва.

Офіційно Заклад почав діяти у 1843 році. Тут мешкало та навчалось 250 хлопців та 150 дівчат. Установа приймала дітей будь-якої національності, однак навчання велося виключно польською мовою і у католицькому дусі. Хлопців у Закладі навчали різним видам ремесел та промислів, а дівчат – городництво, куховарство і шиття.

Щоб навчати сиріт, до інституту спеціально приїздили педагоги з Крайової школи ремесел. Але адміністрація притулку намагалася виростити з вихованців не просто робочу силу, юнаки й дівчата також здобували тут загальну освіту, яка мала розбурхати їхній творчий потенціал. Цьому сприяло й оточення, в якому перебували сироти: серед мешканців притулку були відомі на Галичині актори та режисери. Мистецька жилка Скарбека трансформувалася в притулку, зокрема, у ведення тут професійних уроків музики.

Окрім дітей, у палаці Скарбека мешкали близько 60 стареньких. Аби влаштувати для них притулок, граф продав власний будинок театру у Львові, звіринець, три містечка й 28 сіл. Натомість одержав палац-інститут в Закладі у вічне володіння.

Рис.31.Заклад в міжвоєнний період. Фото 1928-1937 рр.

До речі, дочекатися остаточного завершення побудови грандіозного палацу Закладу Скарбек так і не зумів. Він помер у 1848 році, а будівництво завершили аж у 1888 році. Тоді ж і було перенесено останки графа з Личаківського кладовище до гробниці, спорудженої у Закладівському лісі.

Рис.32. Палац скарбика на теперішній час

По смерті графа «Доброчинним закладом-інститутом для сиріт та убогих» керувала Наглядова рада. Її очолював представник з роду Скарбеків, за що мав певну пільгу — міг проживати в одній з кімнат Закладу, а також театру в місті Львів.

Рис.33. Зруйнована гробниця Станіслава Скарбека в Закладовському лісі

На жаль, бурхливе 20 ст. погано позначилось на історії Закладу. Спочатку, у 1917-1920 рр., тут квартирував полк Будьонного, який спалив унікальну книгозбірню, розікрав та знищив інші цінності. Потім, у 1939 році, більшовики знищили усипальницю Скарбека та інші поховання. У 1941 році в одному з корпусів колишнього «Доброчинного інституту для сиріт і убогих» радянська влада влаштувала свій сиротинець. Згодом його перетворили у тюрму НКВС. А 1984 року тут заснували Миколаївську виправну колонію № 50. На базі виправного закладу діє Державний професійно-технічний

навчальний заклад «Миколаївський навчальний центр N 50», а також підприємство, яке спеціалізується на виготовленні металевих виробів — сітки, колючого дроту й секції огорожі. А в головному приміщенні палацу Скарбека нині діє обласна психіатрична лікарня.

Фінансування

Фінансування інституту здійснюється переважно за рахунок особистих коштів Станіслава Скарбека. Крім того, він залучав пожертви від інших заможних громадян та благодійників. Вихованці інституту отримували не тільки безкоштовне навчання, але й проживання та харчування, що було значною за допомогою двох сімей того часу.

Діяльність та спадок

Доброчинний інститут імені Скарбека працював у течії небагатьох десятиліть. Заклад функціонував до початку Першої світової війни, після чого його діяльність збільшилася.

На сьогоднішній день, хоча будівля інституту вже не використовується для своїх первісних призначень, вона залишається важливою пам'яткою та свідченням благодійної діяльності Станіслава Скарбека. Це місце є частиною культурної спадщини Львівщини, що символізує традиції доброчинності.

2.1.1 Соціальна та економічна роль інституту в історичному житті

Історичний контекст і значення інституту

Станіслав Скарбик був відомим меценатом, а його доброчинний інститут грав в важливу роль у соціальному житті Галичини XIX століття. Він надавав прихисток сиротам і бідним, забезпечуючи базову освіту, медичну допомогу та житло. Інститут відображає традиції філантропії та громадянського суспільства, характерні для цього періоду. Архітектурні споруди, пов'язані з інститутом, можуть бути цінними пам'ятками історії та архітектури, що дає ваги ідеї ревіталізації.

2. Соціальна роль у сучасному контексті

Соціальна інтеграція : Ревіталізація інституту може стати моделлю для створення сучасного центру соціальної підтримки, наприклад, заклади навчання, реабілітаційний центр.

3. Економічні перспективи

Туристичний потенціал : Історичні споруди, пов'язані зі Скарбиком, можуть стати туристичними об'єктами, залучаючи відвідувачів до регіону.

4. Пристосування до сучасних потреб

Архітектурна реставрація : Збереження історичного вигляду з одночасним сучасним інфраструктурою (наприклад, енергоефективні рішення, доступність для осіб із інвалідністю).

Функціональність : Приміщення може бути адаптовано під сучасні стандарти соціального обслуговування або як багатофункціональні приміщення. Сталий розвиток : Використання екологічних матеріалів та підходів у відновленні сприятиме довгостроковій стійкості проєкту.

2.4.1. Проблеми освітньої інфраструктури України у час війни

1. Знищення та пошкодження закладів освіти: Внаслідок бойових дій багато шкіл, університетів та інших навчальних закладів зазнали значних пошкоджень або були знищені. Це призводить до втрати навчальних приміщень та необхідності їх відновлення.

2. Вимушене переміщення учнів і викладачів: Багато учнів і педагогів змушені були покинути свої домівки та навчальні заклади, що ускладнює процес навчання та соціалізації. Це також створює труднощі для адміністрацій закладів освіти в організації навчального процесу.

3. Недостатнє фінансування: В умовах війни державний бюджет часто перенаправляється на оборонні потреби, що може призвести до зменшення фінансування освіти. Це впливає на якість навчання, забезпечення матеріально-технічної бази, зарплати вчителів тощо.

4. Проблеми з доступом до освіти: У деяких регіонах України, особливо на сході та півдні, доступ до освіти може бути обмежений через безпекові ризики, відсутність транспортного сполучення або інші фактори.

5. Перехід на дистанційне навчання: Хоча дистанційне навчання стало необхідним рішенням, не всі учні мають доступ до Інтернету або відповідних технологій. Це створює нерівність у можливостях отримання освіти.

6. Психологічні наслідки війни: Діти та підлітки, які пережили війну, можуть страждати від психологічних травм, що впливає на їхню здатність до навчання. Необхідні програми психологічної підтримки для учнів і педагогів.

7. Адаптація навчальних програм: В умовах війни може виникнути потреба в адаптації навчальних програм для врахування нових реалій, включаючи патріотичне виховання, безпеку та основи цивільного захисту.

8. Мобільні навчальні заклади: У відповідь на кризу деякі регіони почали впроваджувати мобільні школи або навчальні центри, які можуть адаптуватися до змінних умов.

2.4.2. Модернізація інституту в умовах війни

Модернізація інституту з замку у військову частину в умовах війни є складним, але важливим процесом, який може включати ряд етапів та стратегій.

1. Оцінка поточного стану

- Аудит інфраструктури: Провести детальний огляд будівель, території та наявних ресурсів, щоб визначити, які елементи можна адаптувати для нових потреб.

- Визначення потреб: З'ясувати потреби військової частини, зокрема, в навчальних приміщеннях, складі, медичних пунктах тощо.

2. Розробка проєкту модернізації

- Функціональність: Передбачити різноманітні функціональні зони (класні кімнати, зали для обговорень, адміністративні приміщення).

3. Ремонт та реконструкція

- Капітальний ремонт: Провести необхідні ремонтні роботи, щоб забезпечити безпеку та комфорт для військових.

- Адаптація приміщень: Перетворити існуючі приміщення для виконання нових функцій (наприклад, навчальні аудиторії, кімнати для відпочинку).

4. Забезпечення технологічної бази

- Сучасні технології: Впровадження сучасних інформаційних технологій для навчання та управління (комп'ютерні класи, системи відеонагляду).

- Забезпечення зв'язком: Налагодження стабільного зв'язку та доступу до Інтернету для забезпечення ефективної комунікації.

5. Підготовка персоналу

- Навчання військових: Організація курсів підвищення кваліфікації для військовослужбовців у нових умовах.

- Психологічна підтримка: Надання психологічної допомоги для адаптації до нових умов.

6. Співпраця з громадами

- Залучення місцевого населення: Співпраця з місцевими громадами для забезпечення підтримки та ресурсів.

- Взаємодія з іншими установами: Співпраця з іншими військовими частинами або навчальними закладами для обміну досвідом.

7. Безпека та захист

- Оцінка ризиків: Проведення аналізу ризиків і загроз для забезпечення безпеки військової частини.

- Забезпечення охорони: Впровадження заходів безпеки для захисту об'єкта від можливих зовнішніх загроз.

8. Оцінка результатів

- Моніторинг та оцінка: Регулярний моніторинг ефективності модернізації та внесення коректив у разі необхідності.

- Зворотний зв'язок: Збір відгуків від військовослужбовців про умови навчання та роботи.

2.4.3. Військові навчальні заклади України

1. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського

- Розташування: Київ
- Спеціалізації: Підготовка офіцерів для Збройних Сил України, в тому числі у сфері військового управління, стратегічного планування та військової логістики.

Рис.34. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського
(<https://svidomi.in.ua/page/natsionalnyi-universytet-oborony-vtratyv-imia-na-chest-henerala-cherniakhovskoho>)

2. Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації

- Розташування: Київ
- Спеціалізації: Підготовка фахівців у галузі зв'язку, інформаційних технологій та кібербезпеки.

Рис.35. Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації
(<https://mitit.mil.gov.ua/news/392>)

3. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

- Розташування: Львів
- Спеціалізації: Підготовка офіцерів для служби в сухопутних військах, а також навчання з тактики, стратегії та управлінських дисциплін.

Рис.36. Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

(<https://gur.gov.ua/content/natsionalna-akademiiia-sukhoputnykh-viisk-imeni-hetmana-petra-sahaidachnoho-oholoshuie-pryiom-do-ad-iunktury>)

4. Військова академія (м. Одеса)

- Розташування: Одеса
- Спеціалізації: Підготовка офіцерів для різних родів військ, зокрема, морської піхоти та військово-морських сил.

Рис.37. Військова академія (м. Одеса)
(https://vaodesa.mil.gov.ua/?page_id=3026)

5. Національна академія оборони України

- Розташування: Київ
- Спеціалізації: Підготовка висококваліфікованих кадрів для управління оборонною політикою та стратегічного планування.

6. Військовий інститут танкових військ

- Розташування: Харків
- Спеціалізації: Підготовка фахівців для командування танковими підрозділами та забезпечення їхньої бойової готовності.

Рис.38. Військовий інститут танкових військ

(<https://armyinform.com.ua/2021/09/19/vijskovyj-institut-tankovyh-vijsk-vidznachaye-richnyczyu-z-dnya-stvorennya/>)

7. Інститут військово-морських сил

- Розташування: Миколаїв
- Спеціалізації: Підготовка офіцерів для військово-морських сил, зокрема, у галузі навігації, тактики та управління флотом.

Рис.39. Інститут військово-морських сил

(<https://ivms.mil.gov.ua/>)

8. Військовий інститут авіації

- Розташування: Харків
- Спеціалізації: Підготовка фахівців у галузі авіаційної техніки та управління повітряними силами.

*Рис.40. Військовий інститут авіації
(<https://nuou.org.ua/u/stru/insti/iappo/>)*

2.5. Соціально-економічний стан населення села

- Село Заклад, як і багато інших сіл в Україні, може стикатися зі зменшенням чисельності населення через міграцію молоді до міст у пошуках кращих можливостей для роботи та навчання.

2. Економіка

- Основними джерелами доходу для населення є сільське господарство, особисте підсобне господарство та сезонна праця.
- У селі присутніми невеликі фермерські господарства, які займаються вирощуванням сільськогосподарських культур та тваринництвом.

3. Соціальна інфраструктура

- Наявність соціальної інфраструктури (школи, медичні заклади, магазини) може суттєво впливати на якість життя населення.
- Важливою є доступність медичних послуг, освіти та інших соціальних послуг.

4. Умови життя

- Рівень життя населення може варіюватися в залежності від економічної активності, зайнятості та доходів домогосподарств.

- Проблеми з інфраструктурою (дороги, комунальні послуги) можуть також впливати на якість життя.

5. Культурне життя

- Соціальні та культурні активності, такі як свята, традиції та місцеві заходи, можуть сприяти згуртуванню громади та підвищенню рівня соціальної взаємодії.

6. Виклики та перспективи

- В селі існують виклики, пов'язані з економічною кризою, безробіттям, міграцією молоді та старінням населення.

2.6. Ревіталізація інституту: сучасні підходи

1. Адаптивне повторне використання

- Перетворення існуючих будівель: Використання наявних споруд для нових цілей, що дозволяє зберегти ресурси та зменшити витрати на нове будівництво.

- Модульність: Використання модульних конструкцій, які можна швидко зібрати або розібрати, що дозволяє адаптувати простір відповідно до потреб.

2. Сталій розвиток

- Екологічно чисті матеріали: Використання матеріалів з низьким вмістом вуглецю, які є екологічно чистими та безпечними для здоров'я.

- Енергоефективність: Впровадження енергоефективних технологій, таких як сонячні панелі, системи рекуперації тепла, LED-освітлення тощо.

3. Інноваційні технології

- Цифрове проєктування : Використання технологій інформаційного моделювання будівель для оптимізації проєктування та управління будівництвом.

- Системи «розумного» будинку: Впровадження автоматизованих систем управління для підвищення комфорту та безпеки.

4. Соціальна інтеграція

- **Взаємодія з громадою:** Залучення місцевих жителів до процесу планування та реалізації проєкту, щоб врахувати їхні потреби та інтереси.
- **Мультифункціональність:** Проєктування приміщень для багатофункціонального використання (класні кімнати, тренажерні зали, конференц-зали тощо).

5. Безпека та захист

- **Системи безпеки:** Впровадження сучасних систем безпеки, таких як відеоспостереження, контроль доступу та інші технології для забезпечення безпеки військовослужбовців.
- **Психологічний комфорт:** Створення комфортного середовища для військовослужбовців, що включає зони відпочинку, навчальні приміщення та соціальні простори.

6. Управління проєктами

- **Гнучкі методології:** Використання гнучких методологій управління проєктами для адаптації до змін у вимогах та умовах.
- **Оцінка ефективності:** Регулярний моніторинг та оцінка результатів реалізації проєкту для внесення коректив і покращення процесів.

2.7. Модернізація інституту в умовах війни

1. Адаптація навчальних програм

- **Актуалізація змісту:** Оновлення навчальних планів для врахування сучасних бойових тактик, нових технологій та стратегій ведення війни.
- **Введення нових дисциплін:** Додавання курсів з кібербезпеки, безпілотних технологій, інформаційних війн та психологічної підготовки.

2. Впровадження нових технологій

- **Цифровізація навчання:** Використання онлайн-платформ для дистанційного навчання, що дозволяє зберігати навчальний процес навіть під час бойових дій.
- **Симулятори та віртуальна реальність:** Використання сучасних симуляторів для навчання військовослужбовців у реалістичних умовах.

3. Модернізація інфраструктури

- **Безпека приміщень:** Укріплення будівель та створення безпечних зон для навчання і проживання.

- **Адаптація до нових умов:** Розробка гнучких навчальних просторів, які можуть бути швидко адаптовані до змін у навчальному процесі.

4. Співпраця з військовими структурами

- **Практичне навчання:** Залучення діючих військових до навчального процесу для передачі практичного досвіду студентам.

- **Спільні тренування:** Організація спільних навчань з військовими частинами для відпрацювання навичок у реальних умовах.

5. Психологічна підтримка

- **Психологічна підготовка:** Включення курсів з психологічної підготовки для студентів, щоб допомогти їм справлятися зі стресом і емоційними викликами війни.

- **Підтримка ветеранів:** Створення програм підтримки для ветеранів, які навчаються або працюють в університеті.

6. Залучення міжнародних партнерів

- **Обмін досвідом:** Співпраця з міжнародними військовими університетами для обміну досвідом та кращими практиками.

- **Програми стажування:** Організація стажувань за кордоном для студентів та викладачів.

7. Фінансова підтримка та ресурси

- **Залучення фінансування:** Пошук додаткових джерел фінансування через гранти, спонсорство та партнерства з бізнесом.

- **Оптимізація ресурсів:** Ефективне використання наявних ресурсів для забезпечення якості освіти.

РОЗДІЛ III. ПРОЄКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ

3.1. Природно-кліматичні умови

Природно-кліматичні умови села Скарбика, яке розташоване в Закладі Львівської області, характеризуються помірно-континентальним кліматом.

1. Клімат

- Середня температура: Середня річна температура коливається від +6°C до +9°C. Літо зазвичай тепле, з середніми температурами від +18°C до +25°C, а зими холодні, з температурами від -5°C до -10°C.

- Опади: Річна кількість опадів становить приблизно 600-800 мм, з максимальними значеннями влітку (червень-серпень) та мінімальними взимку. Основна частина опадів випадає у вигляді дощу.

2. Вітер

- Вітер у регіоні переважно помірний, з найбільш активними напрямками — західним і південно-західним. У зимовий період можливі сильні вітри, що можуть призводити до похолодання.

3. Рельєф та ґрунти

- Рельєф: Село Скарбика розташоване в передгір'ї Карпат, що обумовлює наявність невеликих пагорбів і долин. Це створює різноманітні мікрокліматичні умови.

- Ґрунти: В основному, ґрунти в цьому регіоні — чорноземи та дерново-підзолисті, що сприяють розвитку сільського господарства.

4. Водні ресурси

- Неподалік можуть бути річки або потоки, які впливають на мікроклімат регіону. Наявність водних ресурсів може позитивно впливати на навколишнє середовище та сільське господарство.

5. Флора та фауна

- У регіоні розвинута різноманітна флора і фауна, характерна для помірного клімату. Ліси, луки та поля створюють середовище для багатьох видів рослин і тварин.

Природно-кліматичні умови села Скарбика сприяють розвитку сільського господарства, туризму та збереженню природної краси регіону. Ці фактори можуть бути важливими при плануванні ревіталізації палацу, оскільки вони впливають на вибір матеріалів для реставрації, енергетичну ефективність будівлі та можливості її використання в майбутньому.

3.2. Характеристика ділянки

1. Загальна інформація

Село Скарбика розташоване в мальовничій місцевості Львівської області, що славиться своєю природною красою та історичними пам'ятками. Палац у цьому селі є важливою архітектурною та культурною спадщиною, що привертає увагу туристів і дослідників.

2. Розташування та доступність

- **Географічне положення:** Палац розташований в центрі села Скарбика, оточений природними ландшафтами, що створює приємну атмосферу для відвідувачів. На території с. Закладу, за 230 м. розташована Миколаївська виправна колонія №50 — це установа виконання покарань, яка розташована в Миколаївській області України. Вона призначена для утримання осіб, засуджених до позбавлення волі. Колонія має різні рівні безпеки та забезпечує виконання покарань відповідно до українського законодавства.

Транспортна доступність: Ділянка має зручний під'їзд з основних доріг, що забезпечує легкий доступ для автомобілів та громадського транспорту.

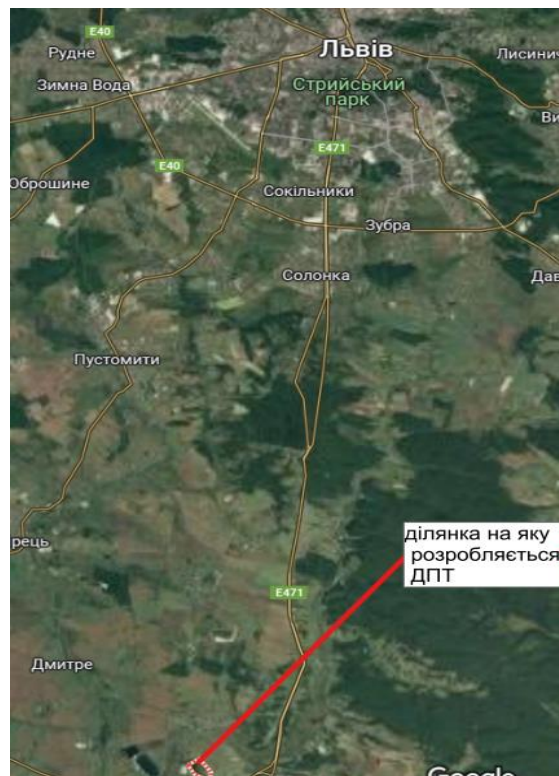
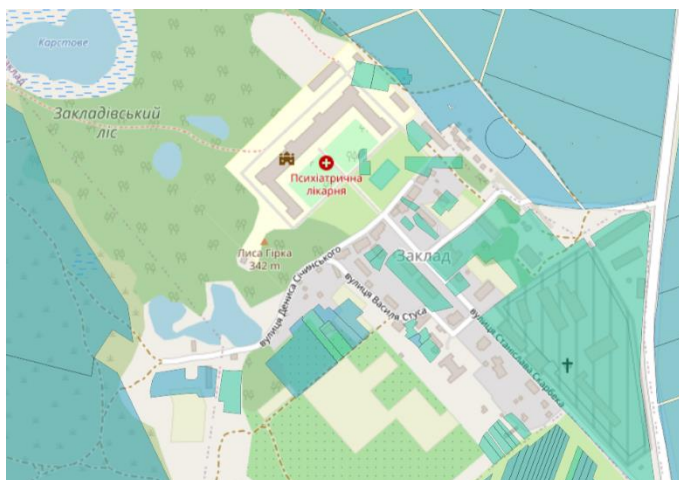

Рис.41. Загальний план ділянки

3.2. Площа

- Площа ділянки: 98 389, 55 м²

ситуаційна схема

Рис.42. Ділянка під ревіталізацію

4. Природні умови

- Рельєф: Ділянка має переважно рівнинний рельєф, що сприяє зручному облаштуванню території та проведенню будівельних робіт.
- Ґрунти: Ґрунти на ділянці є родючими, що дозволяє реалізувати проекти озеленення та садівництва.

5. Зелені насадження

- Флора: На ділянці ростуть різноманітні дерева та кущі, що створюють затишок і естетичний вигляд території. Важливо оцінити стан існуючих рослин і можливість їх збереження.

- Ландшафтний дизайн: Передбачається можливість створення парку або саду, що підвищить привабливість палацу для відвідувачів.

6. Історична цінність

- Архітектурні особливості: Палац має характерні архітектурні елементи, які відображають стиль епохи його будівництва. Це може включати декоративні деталі, фасади та інтер'єри.

- Культурна спадщина: Палац є важливою частиною історії села Скарбика і має значення для місцевої громади.

3.3. Транспортна інфраструктура

Два кілометри до міжнародної траси Київ –Чоп.

3.4. Планування ділянки

1. Загальна концепція

Ділянка навчального закладу спланована з урахуванням функціональних зон, забезпечення безпеки, доступності та зручності для студентів і викладачів. Рекомендується розділити територію на кілька основних зон: адміністративну, навчальну, житлову та спортивну.

2. Розташування об'єктів:

2.1. Головний корпус

- Розташування: Центральна частина ділянки.
- Функції: Адміністрація, навчальні аудиторії, лабораторії, бібліотека.
- Доступ: Легкий доступ до всіх інших зон.

2.2. Актівий зал

- Розташування: Поряд з головним корпусом (одноповерховий).
- Функції: Проведення лекцій, зборів, культурних заходів.
- Доступ: Вхід з головного корпусу, можливість виходу на плац.

2.3. Їдальня

- Розташування: Поряд з казармами для зручності студентів.
- Функції: Харчування студентів та викладачів.
- Доступ: Прямий доступ з казарм та близькість до головного корпусу.

2.4. Казарми

• Розташування: На відстані від головного корпусу для забезпечення спокійної атмосфери.

- Функції: Проживання студентів.
- Доступ: Легкий доступ до їдальні та плацу.

2.5. Плац

- Розташування: Перед та взаді головного корпусу.
- Функції: Для проведення стройових занять, парадів та інших заходів.
- Доступ: Безпосередній доступ з головного корпусу та казарм.

2.6. Тир

• Розташування: Віддалено від житлових і адміністративних приміщень для забезпечення безпеки.

• Функції: Проведення стрільб та навчальних занять з вогневої підготовки.

- Доступ: Окремий вхід з боку дороги.

3. Зона відпочинку та зелені насадження

• Рекомендується передбачити зелені насадження між казармами для створення комфортної атмосфери та можливості відпочинку студентів.

4. Інфраструктура

• Парковка: Передбачити місця для автомобілів викладачів та гостей.

• Доріжки: Зручні пішохідні доріжки між усіма об'єктами для безперешкодного пересування.

5. Безпека

• Забезпечити достатню освітленість території, встановлення камер спостереження в ключових зонах (входи до казарм, тир тощо).

РОЗДІЛ IV. АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНИЙ

4.1. Планувальне і об'ємно-архітектурне рішення будівлі

Загальна концепція

Ревіталізація палацу під військову частину передбачає збереження історичного фасаду будівлі, що є важливою частиною культурної спадщини, в той же час адаптуючи внутрішній простір для нових функцій. Основна мета полягає у створенні сучасного, функціонального середовища, яке відповідатиме вимогам військової організації.

Архітектурне рішення

1. Збереження фасадів:

- Фасади будівлі залишаються без змін, що дозволяє зберегти історичну цінність та архітектурний стиль палацу.

- Використання реставраційних технологій для підтримки та відновлення елементів декору, якщо це необхідно.

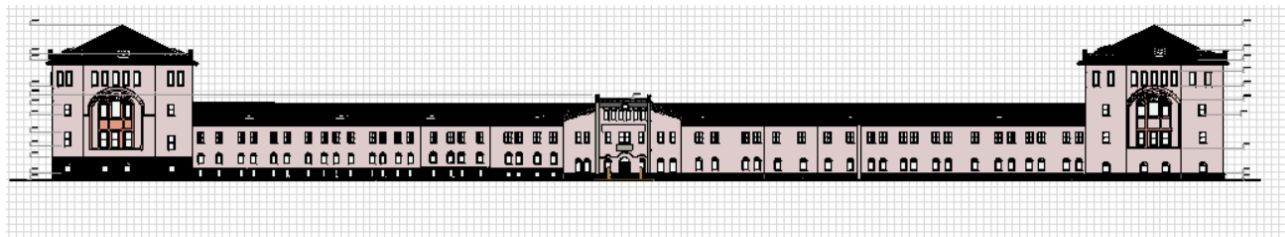

Рис.43.Головний фасад

- Сонячні панелі :

- 1.Відновлювана енергія: Сонячні панелі використовують безкоштовну та невичерпну сонячну енергію, що зменшує залежність від викопних видів пального.

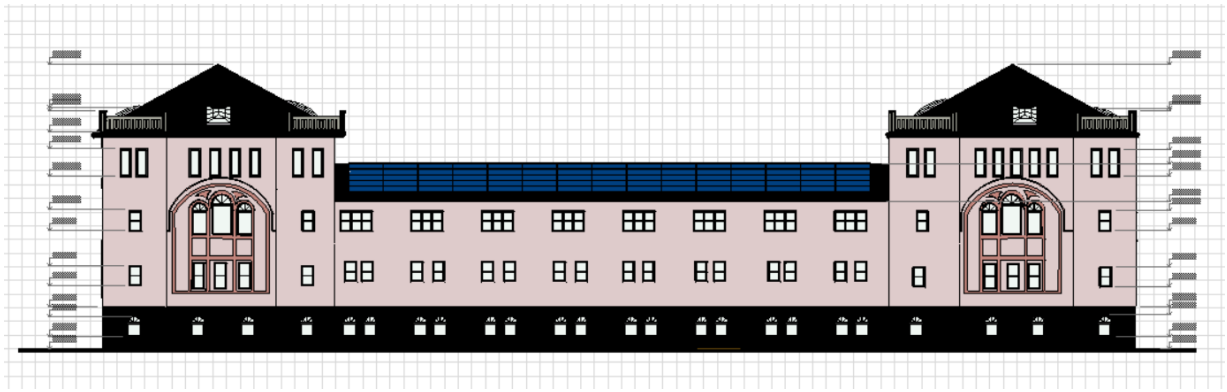

Рис.44.Боковий фасад

2. Зниження витрат на електрику: Виробляючи власну електрику, користувачі можуть зменшити свої рахунки за електроенергію.

3. Екологічність: Використання сонячних панелей знижує викиди парникових газів і забруднення повітря.

4. Підвищення вартості нерухомості: Наявність сонячних панелей може підвищити ринкову вартість будівлі.

5. Незалежність від електромережі: У віддалених районах або під час відключень електроенергії сонячні панелі можуть забезпечити автономне електропостачання.

2. Планувальні зміни:

- Розширення стін: Для створення більших аудиторій та кімнат для зборів, стіни в певних зонах будуть розширені. Це дозволить забезпечити достатній простір для проведення навчальних занять, тренувань та інших заходів.

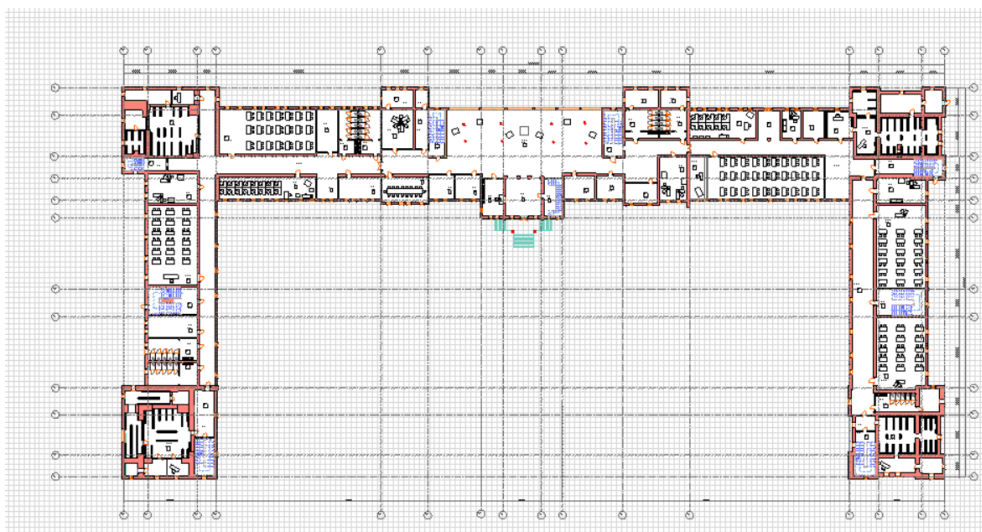

Рис.45.План 1-го поверху

- Центральна частина: Два поверхи в центральній частині будівлі можуть бути використані для адміністративних приміщень, навчальних класів. Залишаючи історичну архітектуру, ці поверхи можна оснастити сучасними технологіями для забезпечення комфортного навчання та роботи.

3. Бокові частини:

- Дві бокові поверхи можуть бути призначені для військових кафедр, аудиторій, та кабінети для викладчів.

- Внутрішнє планування кожного поверху може включати кімнати для особистого користування, спільні зони та приміщення для зберігання.

4. Вежі:

- вежі на кутах будівлі можуть бути переплановані для спеціалізованих функцій. Наприклад:

- Вежа 1: для спостереження
- Вежа 2: для радіозв'язку
- Вежа 3: для розміщення технічного обладнання
- Вежа 4: для адміністративних потреб

Рис.46. План 2-го поверху

Інженерні системи

- У процесі ревіталізації будуть встановлені сучасні інженерні системи: вентиляція, опалення, електропостачання та охорона.

- Важливо забезпечити надійність і безпеку всіх систем, враховуючи специфіку військової частини.

Доступність

- Передбачити безперешкодний доступ до всіх приміщень для осіб з обмеженими можливостями.
- Створити зручні підходи до входу в будівлю та всередині неї.

Екологічні аспекти

- Використання енергоефективних технологій та матеріалів під час реконструкції.
- Розробка системи управління відходами та впровадження екологічних практик.

4.2. Планувальне рішення будівель комплексу

Комплекс будівель має чітку організацію, яка спрямована на створення зручного, функціонального та естетично привабливого простору. Головна будівля комплексу розташована в центрі композиції і слугує його видимим та функціональним ядром. (див.рис.40).

Рис.47. Горовна будівля - військової частини

До головної будівлі ведеться широка доріжка, оформлена лавочками та озелененням з декоративних дерев, кущів і квітників, що надає території затишний та приємний вигляд (див.рис.2).

Рис.48. Вхід до головної будівлі

На невеликій відстані від головної будівлі знаходиться житлова зона , де розташовані казарми. Ця частина комплексу має компактне планування для забезпечення зручного доступу до інших об'єктів. Архітектура казарм проста та функціональна, спрямована на забезпечення комфортних умов проживання(див.рис.42).

Рис.49.Візуалізація гуртожитків

Поруч із житловою зоною розташована їдальня , яка має просторий і практичний дизайн для забезпечення масового харчування. Актівий зал, виконаний у формі півкулі, є архітектурною родзинкою. Завдяки своїй

унікальній формі він не тільки вирізняється на загальному фоні, а й додає простір сучасного вигляду (див.рис.43.)

Рис.50. Загальний вигляд на актовий зал

У центрі комплексу передбачено плац , який служить основним майданчиком для урочистих заходів, шикунвань і проведення тренувань. Його форма та розташування забезпечує відкритий простір із зручним доступом до всіх ключових об'єктів комплексу (див.рис.44.)

Рис.51. Вигляд на плац

Рис.52.Вигляд із сходової клітки казарми на головну будівлю

Загальне планувальне рішення комплексу створює гармонійний баланс між функціональністю та естетикою, забезпечуючи зручність для користувачів і гарний вигляд території.

Рис.53.Загальний вигляд військової частини

4.3. Об'ємно-архітектурне рішення будівлі

Проект будівлі військової частини передбачає створення сучасного, функціонального та естетично привабливого об'єкта, що відповідає вимогам військової інфраструктури. Будівля має бути розташована на ділянці таким чином, щоб забезпечити зручний доступ та оптимальне використання простору.

Архітектурна концепція

1. Структура будівлі:

- Основна частина: Два поверхи з цокольним поверхом, що містять адміністративні приміщення, навчальні аудиторії, кімнати для особового складу та інші функціональні зони.
- Бокові частини: Три поверхи з приміщеннями для особового складу та службових кімнат.
- Вежі: Чотири вежі по боках будівлі, які виконують не лише декоративну, але й функціональну роль (розміщення документації тощо).

2. Головний вхід:

- Головний вхід розташований у центральній частині будівлі, оформлений у вигляді широких сходів,
- Вхідна група підкреслює важливість і урочистість будівлі.

3. Колірне рішення:

- Основні кольори фасаду: рожевий, жовтий та синій, взяті з прапора сухопутних військ України.
- Колірне рішення має на меті створити патріотичний настрій та підкреслити зв'язок з національною символікою.

Фасад

- Матеріали: Використання сучасних матеріалів, таких як облицювальна цегла, скло та метал, що забезпечать довговічність та естетику.
- Вікна: Великі вікна забезпечують природне освітлення приміщень, а також сприяють естетичному вигляду фасаду. Вікна оформлені у білі рамки, що контрастують з рожевим кольором стін.
- Декоративні елементи: Збережені на фасадах будівлі.

Інтер'єр

- Цокольний поверх: Тут розміщуються технічні приміщення, склади та кімнати для обслуговуючого персоналу.
- Перший і другий поверхи: Офісні приміщення, навчальні класи, кімнати для відпочинку особового складу. Інтер'єр оформлений у світлих тонах з акцентами кольорів національного прапора.
- Бокові триповерхові частини: Тут розміщені аудиторії для лекцій, викладацькі та лаборанські.

Вежі

- Функціональність: Кожна вежа має призначення: одна – для спостереження, інша – для радіозв'язку, третя – для розміщення технічного обладнання, четверта – для адміністративних потреб.
- Архітектурний стиль: Вежі виконані в тому ж стилі, що й основна будівля, але з більш вираженими вертикальними елементами.

4.4. Техніко-економічні показники

Баланс території генерального плану			
№	Найменування	Площа, м²	Відсоток, %
1	Загальна площа ділянки	85237,77	85,24
2	Площа забудови	13265,96	15,56
3	Площа мощення	18798,80	22,06
4	Площа озеленення	34144,35	40,07

Техніко-економічні показники будівель					
№	Найменування	Одн. вим.	Актовий зал	їдальня	гуртожитки
1	Площа забудови	м ²	613,44	1068,47	1413,19
2	Загальна площа	м ²	780,82	1478,18	1604,31
3	Поверховість	пов.	1	1	5

4.5. Конструктивна схема будівлі

1. Головна будівля

- Форма: П- подібна;
- Висота: 2 поверхи + цокольний;
- Головний вхід: розташований в центрі фасаду.

2. Бокові будівлі

- Форма: прямокутні, розташовані симетрично з обох сторін головної будівлі;
- Висота: 3 поверхи.

3. Вежі

- Форма : розташовані по всіх сторонах квадратної форми у плані;
- Висота : 4 поверхи.

4.6. Фундаменти

Під час технічного огляду будинку, було проведено обстеження території, прилеглої до будівлі, на предмет виявлення техногенних або природніх чинників, які могли призвести до проблем з фундаментами. Також було досліджено попередню інженерну діяльність на даній ділянці.

Встановлено, що ґрунт під зовнішніми стінами будинку просів нерівномірно. Причиною просідання є тривале замокання основи. Це сталося через відсутність належного водовідведення з будівлі та можливе локальне затоплення основи водами різного походження.

4.7. Стіни, перегородки, перемички

Стіни будинку виконані з керамічної цегли на цементно-піщаному розчині. Товщина несучих стін становить 510 мм та 380 мм. На зовнішніх стінах місцями відсутня штукатурка, тому цегла під дією зовнішнього середовища облущилась і потребує зміцнення.

Термічний опір стінових конструкцій не задовольняє вимогам чинних норм та правил збереження тепла будинків. Тому важливо виконати ряд заходів щодо покращення теплових теплоізоляційних характеристик будівлі.

Стінові несучі кам'яні конструкції, відповідно до переліку технічних станів, мають стан № 3 – ті, які не є придатні до нормальної подальшої експлуатації і потребують їх підсилення. Вздовж осі 1 та А технічний стан огорожувальних конструкцій – аварійний (категорія №4).

Для забезпечення нормальної та безпечної експлуатації будівлі необхідно виконати ряд заходів для підсилення стін та забезпечення нормативного термічного опору зовнішніх стін, тобто, утеплення.

4.8. Переkritтя

Конструктивна схема будинку – повний залізобетонний плитно-балочний монолітний каркас.

Всі конструкції запроектовані згідно з вимогою ДБН В.1.1-12:2014

Матеріал несучих конструкцій:

- Фундаменти – монолітна залізобетонна плита товщиною 500 мм.
- Колони (пілони) – монолітні залізобетонні (250x1000).
- Переkritтя – монолітні залізобетонні плити товщиною 200мм.
- Балки перерізом 250x500.
- Ядро жорсткості: стіни сходові клітки – залізобетонні монолітні та стіни ліфтової шахти 250 мм.

4.9. Інженерне обладнання та пожежні вимоги

Інженерне обладнання

1. Системи опалення, вентиляції та кондиціонування (ОВК):

- Забезпечення належної вентиляції в усіх приміщеннях.
- Системи опалення повинні бути енергоефективними та відповідати нормативам.

- Кондиціонування для комфортного перебування особового складу.

2. Електропостачання:

- Надійна система електропостачання з резервними джерелами живлення (наприклад, генераторами).

- Встановлення автоматичних вимикачів для запобігання перевантаженням.

3. Водопостачання та водовідведення:

- Система централізованого водопостачання з резервуарами для запасу води.

- Нормативне проектування системи каналізації.

4. Системи пожежогасіння:

- Автоматичні системи сповіщення про пожежу (димові датчики, спринклерні системи).

- Ручні вогнегасники на кожному поверсі та біля виходів.

5. Системи безпеки:

- Відеоспостереження та контроль доступу до приміщень.
- Аварійні освітлювальні системи для забезпечення видимості під час евакуації.

Протипожежні вимоги

1. План евакуації:

- Розробка чітких планів евакуації для кожного поверху з позначенням шляхів виходу.

- Наявність інформаційних знаків, що вказують на виходи та маршрути евакуації.

2. Сходові клітки:

- Сходові клітки повинні бути розділені від основних приміщень протипожежними перегородками.

- Забезпечення безперешкодного доступу до сходів у разі надзвичайної ситуації.

3. Матеріали та конструкції:

- Використання вогнестійких матеріалів для будівництва та оздоблення приміщень.

- Регулярний огляд і обслуговування вогнегасних систем та обладнання.

4. Навчання персоналу:

- Регулярні навчання з питань пожежної безпеки для всього особового складу.

- Проведення тренувань з евакуації.

5. Доступ до пожежних гідрантів:

- Забезпечення вільного доступу до пожежних гідрантів та інших засобів пожежогасіння з усіх боків будівлі.

РОЗДІЛ V. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Характеристика об'єкту

Як і будь-яка реконструкція будівель, в с. Заклад пов'язаний з елементом ризику з точки зору охорони праці та безпеки.

У планах на будівельному майданчику буде встановлення тимчасових споруд для реконструкції. Цей розрахунок ведеться виходячи з максимальної кількості працівників, які можуть перебувати на пункті передачі води. Весь розрахунок пояснюється в розділі «Організація». Ці приміщення містять всілякі тимчасові санітарні приміщення, такі як душові, туалети, роздягальні, їдальні та кімнати відпочинку, а також зони обігріву. Залежно від кількості людей можна врахувати і розміри тимчасового пересувного причепа. Ці споруди будуть підключені до тимчасових водо-, електро- та каналізаційних мереж.

Виробничий шум

Відповідно до чинного стандарту ДСН 3.3.6.037-99 «Державні санітарні норми щодо виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку» максимальний звуковий тиск при використанні ручних інструментів становить 80-тьом дБ .

При будь-якій реконструкції, особливо в моєму випадку, досить суттєвим недоліком є шум при виробництві, який створюється механізмом і обладнанням. Реконструкція проводитиметься за рахунок кількох механізмів і машин, серед яких автокран Liebherr LTC 1050-3.1, трактор МАЗ-5551 з причепом, екскаватор, бетономішалка, болгарка, дрилі та пилки. Усі музичні інструменти дуже гучні та заважають іншим.

Якщо рівень шуму перевищує допустимі межі, усім працівникам, які працюють на майданчику, видаються каски та навушники. Необхідно дотримуватися всіх правил і норм, оскільки шум завдає невидимої шкоди здоров'ю.

Виробниче освітлення

В промислових приміщеннях з метою забезпечення необхідного рівня освітленості для робочих процесів та безпеки працівників потрібно забезпечувати достатню кількість світла на робочих місцях, щоб забезпечити

комфортні умови праці та допомогти уникнути помилок та нещасних випадків. Виробниче освітлення також повинно бути енергоефективним та економічно вигідним, щоб зменшити витрати на електроенергію та підтримувати стабільний рівень продуктивності працівників. Для цього використовуються спеціальні лампи та світильники, які відповідають вимогам безпеки та якості.

Освітлення повинно відповідати ДСТУ В.А.3.2-15:2011 «Норми освітлення будівельних майданчиків. Природне і штучне освітлення».

Встановлюється на огорожу вздовж ділянки та по кутах. Ця зона постійно перевіряється, щоб завжди було достатньо світла.

Зовнішнє освітлення – другий тип. Зовнішнє освітлювальне обладнання встановлюється на кран, також може бути встановлено поблизу місця установки елемента конструкції.

Внутрішнє освітлення – третій тип. Розташовується індивідуально в кожній кімнаті, також може бути розміщений в зоні установки елемента.

Прожектори вмикають в основному в темний час доби, в туман і при недостатній видимості, взимку і під час роботи у дві зміни.

Мінімально допустима освітленість на землі становить 0,5люкс. Для аварійного освітлення освітленість на робочому місці повинна становити не менше 5% від норми, але не менше 2люкс. У неробочий час слід забезпечити альтернативне освітлення та використовувати інші типи освітлювальних приладів.

Шкідливі речовини

На будівельних майданчиках часто буває багато пилу. Причина – демонтаж, монтаж нової конструкції та транспортування. Кількість забруднюючих речовин в атмосферному повітрі визначена ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002. Для різних речовин гранично допустима концентрація (ГДК) шкідливих речовин різна. Це не повинно перевищувати допустимий стандарт.

Практично всі роботи спричиняють запиленість, але найбільше штукатурні, столярні, паркетні роботи, приготування розчину і інші.

Перед початком роботи всі працівники повинні пройти інструктаж і супроводжуватися керівником монтажу. Працівники забезпечуються рукавичками для захисту рук від пилу, респіраторами для захисту дихальних шляхів, захисними окулярами для захисту очей від пилу.

Електробезпека

Частими є випадки ураження робітників струму. Найчастіше це виникає через необережність та не правильне поводження з інструментом чи оголеними кабелями. Зазвичай це відбувається через недбалість і неправильне поводження з інструментом або через оголені кабелі. Також вагомою причиною, яка призводить до травматизму струмом є несподівана поява струму там, де в нормальних умовах його не повинно бути(корпус пультів, щитів і тд).

Електричне ураження може бути місцевим або і загальні. Фізичним вважається об'єкт, який не впливає на функціонування всього організму людини (пошкодження шкіри, зв'язок тощо). Електричні удари називаються загальними, вони викликають зміни в роботі всього організму.

Вібрація

Поява вібрації пов'язана з впливом механізмів, що діють на об'єкт. Вібрація негативно впливає як на організм людини, так і на матерію. Під час вібрації змінюється внутрішня структура і зовнішні шари матеріалу. Вібрації поділяються на 3 типи в залежності від джерела виникнення:

- Транспортні вібрації – вібрації, які впливають на людину та спричинені рухом великовагових транспортних засобів. (трактори, вантажівки та ін.);

- Транспортно-технологічна вібрація - це вібрація, яка виникає при русі транспортних засобів та роботі технологічного обладнання. Вона може негативно впливати на здоров'я людей та стан обладнання, тому її необхідно контролювати та зменшувати до прийнятних рівнів ;

Існують також локальні вібрації.

За джерелом його поділяють на:

- ручні машини або ручні механізовані інструменти;
- безмоторний ручний інструмент.

Пожежна безпека

Пожежна безпека на будівельних майданчиках повинна відповідати всім вимогам ДБН-В.1.1-7-2016 «Пожежна безпека на будівельних майданчиках».

Схемою передбачено, що перед початком роботи всі працівники повинні бути ознайомлені з технікою роботи та користування засобами пожежогасіння у разі виникнення пожежі. Розташування пожежних гідрантів, пісочниць та резервуарів для води передбачено в кошторисі.

Будівля являє собою багатопверховий будинок висотою понад 9 метрів. (до 9 метрів - низький зріст). При проєктуванні школи були визначені такі фізичні показники:

- займистість, згідно ДСТУ Б В.2.7-19;
- займистість, згідно ДСТУ В.1.1-2;
- здатність до поширення полум'я, згідно ДСТУ Б В.2.7-70.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Ревіталізація добродчинного інституту для сиріт та убогих у селі Заклад Львівської області в контексті перетворення військової частини є важливим кроком у відновленні соціальної справедливості та підтримці вразливих верств населення. Успішна реалізація цього проекту може стати прикладом ефективного використання наявних ресурсів, спрямованого на поліпшення умов життя дітей-сиріт та малозабезпечених сімей.

Процес ревіталізації передбачає не лише фізичне відновлення будівель, а й створення комфортного та безпечного середовища для виховання і розвитку дітей. Важливо врахувати потреби цієї категорії населення, забезпечивши їм доступ до освіти, медичної допомоги та соціальних послуг. Також необхідно залучити громаду, місцеві організації та підприємства до процесу, щоб забезпечити стійкість і тривалість впроваджених ініціатив.

Крім того, важливо забезпечити інтеграцію військової частини в соціальне життя регіону. Взаємодія між військовими та цивільними структурами може сприяти розвитку програм підтримки дітей та молоді, що потребують особливої уваги. Спільні проекти можуть включати освітні програми, спортивні заходи та культурні ініціативи, що сприятимуть формуванню здорового середовища для розвитку молоді.

Отже, ревіталізація добродчинного інституту в селі Заклад через перетворення військової частини є можливістю не лише для відновлення інфраструктури, але й для зміцнення соціальної тканини громади, забезпечення стабільності та підтримки тих, хто найбільше потребує допомоги. Це може стати важливим кроком у створенні більш справедливого і гуманного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабаєв, В. М., Рищенко, Т. Д., Завальний, О.В., Чепурна, С. М. Жидкова, Т. В., Шишкін, Е. А., Керш, В. Я., Гайко, Ю. І., Вяткін, К. І. Реконструкція цивільних та промислових будівель і споруд: підручник. ХНУМГ імені О. М. Бекетова. Харків, 2021. 403 с.
2. Блінова М. Ю., Савчук В. В., Єгоров В. О. Трансформація уявлень про сталий розвиток урбанізованого середовища в Україні. Науковий вісник будівництва, 2021. Т. 106, №4. С. 5–19. ISSN –2311 – 7257.
3. Брідня Л. Принципи і прийоми естетично-образної трансформації при реконструкції історичних промислових будівель під громадську функцію. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ, 2022. Вип. 63. С. 252–267.
4. Гайко Ю. І та ін. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища: монографія / Гайко Ю. І., Є. Ю. Гнатченко, О. В. Завальний, Е. А. Шишкін, за заг. ред. Ю. І. Гайка, Е. А. Шишкіна. Нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, Харків, 2021. 353 с. 208
5. Гнатченко Є., та інші. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища. Монографія. ХНУМГ імені О. М. Бекетова, Харків, 2021. 352 с.
6. Голосенко А. С., Субін-Кожевнікова А. С., Білоус Д. А. Проблеми адаптації промислових будівель під нові функції (готелі). Науково-технічний журнал «Сучасні технології, матеріали і конструкції в будівництві». Вінниця, 2023. Вип. 33 (2). с. 169 - 175.
7. Гулей Д. В. Редевелопмент деградуючих промислових територій в контексті історичної забудови міст. Містобудування та територіальне планування: науково-технічний збірник. Київ, 2022. Вип. 79. С. 93–102.
8. Гун Ц. Методичні засади реновації промислових будівель під готелі (на прикладі Китаю): дис. ... д. арх. КНУБА, Київ, 2022. 232с.

9. ДБН А.2.2-14-2016: Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування. Київ, 2016.
10. ДБН Б.2.2-12:2019: Планування та забудова територій. Київ, 2019.
11. ДБН Б.2.2-3:2012: Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту. Київ, 2012.
12. ДБН Б.2.2-5:2011: Благоустрій територій. Київ, 2011.
13. Дмитрик Н.О. Принципи архітектурно-планувальної організації багатофункціональних комплексів на основі реновації промислових об'єктів: дис. ... д. арх. ОДАБА, Одеса, 2021. 250 с.
14. ДСП 173-96 Державні санітарні правила планування і забудови населених пунктів. Зі змінами. Міністерство охорони здоров'я (МОЗ), Київ, 2019.
15. ДСТУ Б Б.2.2-10:2016: Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування. Київ, 2016. 22. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016: Настанова щодо виконання ремонтнореставраційних робіт на пам'ятках архітектури та містобудування. Київ, 2016. 209
16. Дьомін М. М. Актуальні проблеми пам'яткоохоронної діяльності в Україні. Мистецькі обрії. Київ, 2005. с. 263-268.
17. Іванов-Костецький С. О. Архітектурно-функціональна реабілітація історичної індустріальної архітектури. Вісник Національного університету "Львівська політехніка"; Серія: Архітектура, 2013. -Вип. 757. С. 189-193.
18. Ієвлева В. П. Історичні промислові та інженерно-транспортні об'єкти Києва як специфічний вид культурної спадщини / Пам'ятки науки і техніки в Україні: історія, проблеми, дослідження і збереження. К.: КМО УТОПІК: Центр пам'яткознавства НАН України, 2002. С. 28-31.
19. Кисіль С. С., Бармашинв Л. М. Напрями реновації морально та фізично застарілих промислових будівель. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. КНУБА, Київ, 2010. Випуск 24. с. 380-392.

20. Ковальський В., Бондар А., Абрамович В. Особливості ревіталізації громадських будівель у центрі міста Вінниця. СучТехнБудів, 2021. Вип. 29, вип. 2, с. 87–93.

21. Кодін В. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи та проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Основи реконструкції в архітектурі». Харків ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 36 с.

22. Лещенко Н. А. Комплексний процес реставраційно-реконструктивних трансформацій. Містобудування та територіальне планування, Київ, 2021. Вип. 76. с. 138-149. 33. Лещенко Н. А. Методи комплексного процесу реставраційно-реконструктивних трансформацій. СПАіМ. Київ, 2021. Вип. 61. С. 80-93.

23. Лещенко Н. А. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст: дис. ... д. арх. КНУБА, Київ, 2020. 447 с.

24. Лещенко Н.А., Гулей Д. В. Регенерація житлового кварталу Подільського району в контексті історичної забудови міста Києва. Містобудування та територіальне планування: науково-технічний збірник. Київ, 2019. Вип. 69. С. 225– 234.

25. Мардер А. П., Євреїнов Ю. М., Пламеницька О. А. Архітектура: короткий словник-довідник. Київ, 1995. 335 с. 211

26. Межі та статус історико-культурних заповідників і зон охорони пам'яток історії та культури на території м. Києва. Київська міська державна адміністрація. Київ, 2002.

27. Міста Європи на шляху сталого розвитку. Лейпцизька Хартія. Лейпциг, 2007.

28. Оживляючи спадщину — оживляємо місто. Репортаж із конференції на AStation. [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://pragmatika.media/ozhivljajuchi-spadshhinu-ozhivljaiemo-misto-reportaz h-izkonferencii-na-a-station/](https://pragmatika.media/ozhivljajuchi-spadshhinu-ozhivljaiemo-misto-reportaz-h-izkonferencii-na-a-station/) (дата звернення 01.03.2021).

29. Переможці Ukrainian Urban Awards: реновація та реконструкція об'єктів. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://hmarochos.kiev.ua/2021/06/08/peremozhczy-ukrainian-urban-awardsrenovacziya-ta-rekonstrukcziya-obyektiv/> (дата звернення 13.04.2021).

30. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Генеральна Асамблея ООН. Нью-Йорк, 2015.

31. Посацький Б. С., Мазур Т. М. Промислова функція у просторі великого міста-приклад Львова В збірнику наукових праць «Містобудування та територіальне планування. К.: КНУБА. Київ, 2008. с.211-222.

32. Про архітектурну діяльність. Закон України. Київ, 1999. 57. Про внесення змін до Порядку визначення меж та режимів використання історичних ареалів населених місць, обмеження господарської діяльності на території історичних ареалів населених місць. Постанова Кабінету міністрів України. Київ, 2018.

33. Про занесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Постанова Кабінету міністрів України. Київ, 2009.

34. Про затвердження Порядку відтворення визначних об'єктів архітектурно містобудівної спадщини. Постанова Кабінету міністрів України. Київ, 2007.

35. Про затвердження Порядку обліку об'єктів культурної спадщини. Наказом Міністерства культури. Київ, 2013.

36. Про охорону культурної спадщини. Закон України. Київ, 2000.

37. Про регулювання містобудівної діяльності. Закон України. Київ, 2011.

38. Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства. ООН, 2005. 213 64. Сеньковська Я. Т. Функціонально-планувальна реструктуризація територій промислових об'єктів міста (на прикладі м.Львова): дис. ... д. арх. Львів, 2017. 272 с.

39. Сеньковської Я. Т. Тенденції використання та розвитку промислових територій в генеральних планах м. Львова 1993р. та 2008 р. Наук.-техн. збір. Містобудування та територіальне планування. Київ: КНУБА, 2013. с. 636-641.

40. Сердюк О. М., та ін. Збірник нормативно-правових актів сфери охорони культурної спадщини. НДІ пам'яткоохоронних дослідж. Деснян. правда, Чернігів, 2011. 795 с.

41. Стецюк І. І. Соціокультурні принципи гармонійної трансформації міського середовища: дис. ... д. арх. КНУБА, Київ, 2016. 216 с.

42. Стецюк І. І. Типи та види гармонійної трансформації міського середовища. Сучасні проблеми архітектури та містобудування, КНУБА. Київ, 2015. с. 203-208.

43. Сторожук С. С. Принципи рекреаційного використання депресивних господарських територій приморських міст (на прикладі міста Одеси); автореф. дис.... к. арх.: 18.00. 04. Київ, 2018.

44. Супрунович Ю. О. та Житкова Н. Ю. Реновація як засіб відродження не функціонуючих промислових підприємств міста в новій якості. Наук.-зб. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ, КНУБА, 2005. Вип. 14. с. 15-28.

45. Тімохін В. Проблеми і принципи реконструкції сучасного міського середовища. Досвід та перспективи розвитку міст України. 2014. Вип. 26. С. 15-25.

46. Товбич В. В., Косаревський О. І. До проблеми удосконалення пам'яткоохоронного законодавства в сфері охорони архітектурної та містобудівної спадщини. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. КНУБА. Київ, 2009. Вип. 32. С. 266 - 271.

47. Черкес Б. С., Юрик Я. М. Ідентичність та пам'ять в міському середовищі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура. Львів, 2014. Вип. 793. С. 35-39.

48. Abercrombie P. A. Civic Survey & Plan for the City & Royal Burgh of Edinburgh. Oliver and Boyd, 1949. 115 p.

49. Aitchison M. *The Architecture of Industry: Changing Paradigms in Industrial Building and Planning*. Routledge, 2014. 224 p.
50. Alexander C. *The Process of Creating Life: Nature of Order, Book 2: An Essay on the Art of Building and the Nature of the Universe (The Nature of Order)*. Center for Environmental Structure, 2002. 631 p.
51. Alexander C., Ishikawa S., Silverstein M. & " *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*". Oxford University Press, New York, 1977. 1179 p.
52. Altes W. K. K., Tambach M. Municipal strategies for introducing housing on industrial estates as part of compact-city policies in the Netherlands. *Cities*. – 2008. – T. 25, № 4. – C. 218-229
53. Anderson S. *Peter Behrens and a New Architecture for the Twentieth Century*. The MIT Press, Cambridge, Mass, 2002. 423 p.
54. Bardo M., Taylor A., Williamson J. *Globalization in Historical Perspective*. University of Chicago Press, 2007. 578 p.